

KURSSISELOSTEET

LOPS

Opetussuunnitelma

1.8.2016

Ainekohtainen osa

***Käytössä 1. ja 2. vuosikurssin
opiskelijoilla***

lv 2017 - 2018

EURAN LUKIO

2017

KURSSISELOSTEET 2016

Tässä vihkosessa kursseista on mainittu vain keskeisemmät sisällöt.

5.3. ÄIDINKIELI JA KIRJALLISUUS

Arviointi

Suomen kielen ja kirjallisuuden oppimäärän arviointi kohdistuu oppimäärän yleisistä tavoitteista johdettuihin kurssikohtaisiin tavoitteisiin. Kurssin tavoitteet kerrotaan opiskelijalle, jotta sekä opettaja että opiskelija voivat seurata kurssilla edistymistä. Oppimisprosessin aikainen arviointi, henkilökohtainen tavoitteenasettelu, itsearviointi, vertaisarviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään osaamistaan. Kurssiarvosanaan vaikuttavat monipuoliset näytöt, esimerkiksi kirjalliset, suulliset ja mahdolliset muut tuotokset sekä aktiivinen työskentely kurssin aikana. Arviointi on monipuolista, avointa, oikeudenmukaista, osallistavaa, kannustavaa ja itsearviointiin ohjaavaa. Itsearviointitaitojen avulla opiskelija rakentaa myönteistä ja realistista käsitystä itsestään puhujana, tekstien tuottajana ja tulkitsijana.

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Tekstit ja vuorovaikutus (ÄI01)

Keskeiset sisällöt

- oman viestijäkuvan kehittyminen puhujana, kuuntelijana, kirjoittajana ja lukijana
- tekstin käsite ja tekstilajit: kertovat, kuvaavat, ohjaavat, kantaa ottavat ja pohtivat tekstit ja niiden yhdistelmät
- tekstikokonaisuuden rakentuminen, tekstien tavoitteen, kontekstin, sisällön, rakenteen ja näkökulmien erittely sekä tiedon soveltaminen omaan ilmaisuun
- tekstien monimuotoisuus, erityisesti mediatekstit ja kuvat mediassa
- tekstien moniäänisyys
- proosan erittely ja tulkinta: fiktiiviset ja faktatekstit, erityisesti romaanien ja novellien analyysi
- tiedonhankinnan ja arvioinnin taidot, verkkolukeminen, lähdekritiikki, lähdeviittaukset
- tekstien referointi, kommentointi ja aineiston pohjalta kirjoittaminen sekä yhdessä kirjoittaminen
- ryhmäviestintätaidot ja ryhmädynamiikka tavoitteellisessa ryhmäkeskustelussa

▪ KURSSI 2. Kieli, kulttuuri ja identiteetti (ÄI02)

Keskeiset sisällöt

- kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin merkitys identiteetin rakentamisessa
- kielen rakenteiden ja muiden merkityksiä rakentavien ilmaisutapojen analyysi, kielen metaforisuus
- suomen kielen vertailu muihin kieliin, kielen vaihtelu ja muuttuminen, kirjakielen normit, kehittäminen ja ohjailu, Suomen kielellinen ja kulttuurinen moninaisuus, kielen ja kulttuurin yhteys, monikielisyys, kielten elinvoimaisuus
- kurssin teemaan liittyviä fiktiivisiä ja faktatekstejä
- kirjoittaminen prosessina: ideointi, suunnittelu, aiheen rajaaminen ja näkökulman valinta, jäsentely, palautteen antaminen ja vastaanottaminen, muokkaaminen, tyylin hionta, otsikointi ja viimeistely
- informatiivisen puheenvuoron rakentaminen ja esittäminen sekä palautteen antaminen ja vastaanottaminen

▪ KURSSI 3. Kirjallisuuden keinoja ja tulkintaa (ÄI03)

Keskeiset sisällöt

- kaunokirjallisuuden lajit sekä niiden moninaisuus ja muuttuvuus, monitulkintaisuus, kielen kuvallisuus ja tekstuaaliset keinot kaunokirjallisuudessa ja omissa teksteissä
- proosan, lyriikan ja draaman erittely ja tulkinta, erityisesti näytelmien ja runojen analyysi

- monimuotoisten tekstien kerronnan ja ilmaisun tarkastelua, esimerkiksi teatterin, elokuvan ja taidekuvien erittelyä ja tulkintaa
- kirjallisuuden pohjalta kirjoittaminen
- tavoitteellinen kirjallisuuskeskustelu sekä keskustelun erittelyä ja arviointia ryhmätaitojen näkökulmasta

▪ **KURSSI 4. Tekstit ja vaikuttaminen (ÄI04)**

Keskeiset sisällöt

- vaikuttamisen ja argumentoinnin tavat sekä retoriset keinot
- vaikuttamisen kielelliset ja visuaaliset keinot
- tekstien ideologisuuden tunnistaminen, mielipiteen ja tutkimustiedon erot, tiedon- ja tieteenalojen puhettavat ja näkökulmat, tiedonhankinta ja -hallinta, viestinnän eettisyys
- sananvapaus, sensuuri, lähdekritiikki, tekijänoikeudet, mediakritiikki
- kantaa ottavan ja vaikuttavan kauno- ja tietokirjallisuuden keinoja ja lajeja
- argumentointitaidot, kantaa ottavien kirjoitusten ja puheenvuorojen harjoittelu

▪ **KURSSI 5. Teksti ja konteksti (ÄI05)**

Keskeiset sisällöt

- tekstien tarkastelua ihmiskuvan, maailmankuvan, arvo- ja aatemaailman ilmentäjinä sekä tekstin ilmestymisajankohdan että nykyajan kontekstissa
- tyylin vaikutus tekstiin ja kielenhuoltoon tyylin näkökulmasta
- suomalaisen ja maailmankirjallisuuden keskeisiä teoksia
- kirjallisuusaiheisia kirjoitus- ja puhetehtäviä, esimerkiksi puheenvuoro, draama, essee

▪ **KURSSI 6. Nykykulttuuri ja kertomukset (ÄI06)**

Keskeiset sisällöt

- ajankohtaisia kielen ja kulttuurin ilmiötä, esimerkiksi kielen ja tekstien muuttuminen digitaalisissa ympäristöissä, kieli ja identiteetti
- monimuotoisten tekstien ajankohtaiset lajit, esimerkiksi teatteri, mediatekstit, elokuva, kuvat, kertomukset ja kertomuksellisuus kauno- ja tietokirjallisuudessa ja muussa kulttuurissa, intertekstuaalisuus, kuten myytit ja klassikot nykykulttuurissa
- nykyteosten käsittelyä, puhe- ja kirjoitustehtäviä kurssin teemoista sekä kielenhuoltoon
- dialoginen vuorovaikutus ja vuorovaikutusetiikka, myös verkossa

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ **KURSSI 7. Puhe- ja vuorovaikutustaitojen syventäminen (ÄI07)**

Keskeiset sisällöt

- vuorovaikutustilanteiden ja vuorovaikutussuhteiden osatekijät ja ominaispiirteet
- puhuttujen tekstien erittely, tulkinta, arviointi
- kielellinen ja ei-kielellinen viestintä
- arjen vuorovaikutustilanteet
- esiintymisen, neuvottelujen, kokousten ja erilaisten keskustelujen ominaispiirteet ja menettelytavat sekä argumentointitaidot niissä
- esiintymis- ja ryhmätaitojen harjoittelu
- puheviestinnän kulttuurisia piirteitä

▪ **KURSSI 8. Kirjoittamistaitojen syventäminen (ÄI08)**

Keskeiset sisällöt

- kirjoitusprosessi, erityisesti tekstin muokkaaminen ja viimeistely palautteen perusteella sekä yhdessä kirjoittaminen, tekstien jakaminen
- tekstien ymmärrettävyyden, havainnollisuuden ja eheyden harjoittelua sekä kielenhuoltoon
- kirjoittaminen monipuolisen aineiston pohjalta, kuten fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien pohjalta
- mediatekstien tuottamista ja analyysia

▪ **KURSSI 9. Lukutaitojen syventäminen (ÄI09)**

Keskeiset sisällöt

- tekstitiedon ja -analyysin syventäminen, kielen, kirjallisuuden, kuvan ja median käsitteiden käyttö tekstien erittelyssä, tulkinnassa ja arvioinnissa
- fiktiivisten ja faktatekstien sekä monimuotoisten tekstien analysointia eri näkökulmista
- tekstikokonaisuuksien lukeminen, esimerkiksi esseiden, romaanien, novellien, tietokirjojen ja oppiaineen alaan kuuluvien tietotekstien lukeminen

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ **KURSSI 10. Kirjoitustaidon yo-kokeeseen valmentava kurssi (ÄI10)**

Kurssin tavoitteena on valmentaa sähköisen yo-kokeen kirjoitustaidon kokeeseen. Käytännön harjoittelun kautta myös varmuutta koneella kirjoittamiseen ja tekstinkäsittelyn käyttöön.

Kurssilla käydään läpi kielenhuoltoa ja kirjoitetaan yo-tasoisia pitkiä esseistisiä aineistopohjaisia kirjoitelmia (500 - 600 sanaa). Kerrataan aineistopohjaisen kirjoittamisen tekniikka ja vertailun rakentaminen.

▪ **KURSSI 11. Tukikurssi (ÄI11)**

Kurssi suunnattu erityisesti niille, joilla on tarvetta kirjoittamiseen lisäharjoitukseen ennen abivuotta. Harjoitellaan kirjoitusprosessin eri vaiheita ja vastaustekniikoita sekä ylioppilastutkinnon luku- että kirjoitustaidon koetta silmällä pitäen käytännön harjoittelun kautta. Käydään läpi peruskielioppia ja kielenhuoltoa sekä vahvistetaan tekstinkäsittelytaitoja.

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

▪ **KURSSI 12. Kirjallisuusdiplomi (ÄI12)**

Opiskelija lukee lukioaikana 18 kirjallisuuden klassikkoteosta (6 maailmankirjallisuuden, 6 kotimaisen kirjallisuuden klassikkoa sekä 6 nykykirjallisuuden edustajaa). Lukeminen kontrolloidaan opettajan kanssa yhdessä sovitulla tavalla lukio-opintojen loppuvaiheessa.

5.4. TOINEN KOTIMAINEN KIELI

5.4.1 RUOTSI (RUB)

Arviointi

Ruotsin kielessä arviointi perustuu ruotsin kielen yhteisten tavoitteiden sekä oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat ruotsin kielen yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen

PAKOLLISET KURSSIT

▪ **KURSSI 1. Minun ruotsini (RUB11)**

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan ruotsin kielen taidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita sekä analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja. Asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Pohditaan ruotsin kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Syvennetään vapaamuotoisia ja tuttavallisia matkailuun ja arkeen liittyviä vuorovaikutustaitoja. Käsiteltävät aihepiirit liittyvät nuorten omiin kiinnostuksen kohteisiin sekä tarpeisiin käyttää kieltä erityisesti suullisissa viestintätilanteissa.

- **KURSSI 2. Hyvinvointi ja ihmissuhteet (RUB12)**

Kurssilla harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita eri viestintäkanavia käyttäen ja niistä suoriutumiseen tarvittavia strategioita. Harjoitellaan taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotte-luja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Kurssilla pohditaan eri näkökulmista, mitä on hyvä elämä ja mikä merkitys hyvinvoinnilla ja ihmissuhteilla on ihmisen elämässä. Pohditaan myös tek-nologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 3. Kulttuuri ja mediat (RUB13)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa ja erilaisten tekstilajien tulkitsemis- ja tuottamistaitoa eri me-dioita hyödyntäen. Tutustutaan suomenruotsalaisiin ja muihin pohjoismaisiin kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 4. Monenlaiset elinympäristömme (RUB14)**

Kurssilla kehitetään erilaisten tekstilajien tulkintaa ja tuottamista. Aihepiireinä ovat kulttuurisesti moninainen elinympäristö sekä yhteiskunnan ajankohtaiset ilmiöt, joita tarkastellaan ensisijaisesti nuorten näkökulmasta.

- **KURSSI 5. Opiskelu- ja työelämää ruotsiksi (RUB15)**

Kurssilla harjoitellaan työelämässä tarvittavia vuorovaikutustaitoja sekä pohditaan jatko-opintoja ja tulevaisuudensuunnitelmia. Tutkitaan mahdollisuuksia opiskella ja tehdä töitä ruotsin kielellä. Tu-tustutaan mahdollisuuksiin osallistua pohjoismaiseen ja muuhun kansainväliseen yhteistyöhön.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

Kursseilla syvennetään opiskelijan taitoa käyttää ruotsin kieltä eri tarkoituksiin. Kursseilla harjoitel-laan tekstien tulkitsemista ja tuottamista yksin ja yhdessä sekä kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Kursseihin voidaan integroida muihin opintoihin liittyvä kirjallinen tai suullinen ruotsinkielinen osuus tai kokonaisuus.

- **KURSSI 6. Viesti ja vaikuta puhuen (RUB16)**

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsitellyjä aihepiirejä tai niitä täy-dennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

- **KURSSI 7. Kestävä elämäntapa (RUB17)**

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa ruotsin kieltä erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutusti-lanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla käsitellään eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppi-määrän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kult-ttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnos-tuksen kohteet.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 8. Kertausta ylioppilaskokeeseen (RUB18)**

Kurssilla kerrataan monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueita ylioppilaskoetta varten. Arviointi: numeroarvosana.

5.5. VIERAAT KIELET

Vieraista kielistä käytetään seuraavia koodeja:

EN = englannin kieli	RA = ranskan kieli
IA = italian kieli	SA = saksan kieli
EA = espanjan kieli	VE = venäjän kieli
KX = muu kieli	

Vieraiden kielten kurssikoodit muodostuvat kielten kirjaintunnusten, oppimäärien tasotunnusten ja kurssinumeroiden mukaan. Esimerkiksi RAB32 tarkoittaa ranskan kielen B3-oppimäärän kurssia numero 2.

Arviointi

Vieraissa kielissä arviointi perustuu vieraiden kielten yhteisten tavoitteiden sekä kieli- ja oppimääräkohtaisten erityisten tavoitteiden saavuttamiseen. Kullakin kurssilla otetaan huomioon kurssikohtaiset painotukset sekä niihin läheisesti nivoutuvat vieraiden kielten yhteiset ja oppimääräkohtaiset tavoitteet. Kaikilla kursseilla annetaan monipuolisesti palautetta opiskelijan edistymisestä oppimisprosessin eri vaiheissa. Palautetta annetaan opiskelijan edistymisestä kielitaidon eri osa-alueilla sekä muissa tavoitteissa, kuten kielenopiskelutaidoissa ja valmiuksissa toimia kohdekielisissä ympäristöissä. Opiskelijoita ohjataan hyödyntämään itse- ja vertaisarviointia. Kaikilla kursseilla voidaan hyödyntää salkkutyöskentelyä, myös oppiainerajat ylittäen.

Arvioinnin tukena, opettajan työvälineenä sekä opiskelijan itse- ja vertaisarvioinnin välineenä käytetään soveltuvin osin Eurooppalaiseen viitekehykseen perustuvaa kehittyvän kielitaidon kuvausasteikkoa. Opintojen alkuvaiheessa palautteenannossa painottuu opiskelijan taito kehittää kielenopiskelutaitojaan. Opintojen edetessä kielitaidon kuvausasteikkoa voidaan hyödyntää enenevästi opiskelijan vuorovaikutus-, tulkinta- ja tuottamistaitojen tasoa määriteltäessä.

A-oppimäärän syventävän kurssin 8 ja B1-oppimäärän syventävän kurssin 6 suorituksen arviointi perustuu Opetushallituksen tuottamasta suullisen kielitaidon kokeesta saatuun arvosanaan ja muihin kurssin aikaisiin näyttöihin. Kurssit arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Myös kurssiin kuuluva suullisen kielitaidon koe arvioidaan numeroin käyttäen asteikkoa 4–10. Suullisen kielitaidon kokeesta annetaan erillinen todistus lukion päättötodistuksen liitteenä.

5.5.1 Englanti, A-oppimäärä (ENA)

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Englannin kieli ja maailmani (ENA01)

Kurssilla kartoitetaan opiskelijan kielitaidon eri osa-alueiden osaamista ja kehittämisen kohteita, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita englannin opiskelulle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Kurssilla pohditaan maailman kielellistä monimuotoisuutta, englannin kieltä globaalina ilmiönä sekä kielitaitoa välineenä kasvattaa kulttuurista osaamista. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät opiskeluun, nuoren elämänpiiriin ja kielenkäyttötarpeisiin

▪ KURSSI 2. Ihminen verkostoissa (ENA02)

Kurssilla harjoitellaan toimintaa kielelliseltä ja kulttuuriselta vaativuudeltaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa eri viestintäkanavia käyttäen, myös kansainvälisessä kontekstissa. Syvennetään taitoa toimia aktiivisena keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä. Harjaannutetaan taitoa muotoilla mielipiteitä sekä käydä merkitysneuvotteluja. Monipuolistetaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa tarvittavien strategioiden valikoimaa. Kurssilla käsitellään ihmissuhteisiin liittyviä tee-

moja ja niiden yhteydessä psyykkistä, fyysistä ja sosiaalista hyvinvointia. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation merkitystä vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 3. Kulttuuri-ilmiöitä (ENA03)**

Kurssilla laajennetaan ja syvennetään opiskelijoiden monilukutaitoa. Kurssilla tehdään eri tekstilajien tuotoksia painottaen tekstilajille ominaista kielellistä tarkkuutta. Aihepiireinä ovat erilaiset kulttuuriset ilmiöt, englanninkieliset mediat sekä luova toiminta.

- **KURSSI 4. Yhteiskunta ja ympäröivä maailma (ENA04)**

Kurssilla kehitetään tiedonhankintataitoja ja kriittistä lukutaitoa sekä harjoitellaan aktiivista toimijuutta englannin kielellä. Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisista ilmiöistä käytäviin keskusteluihin erityisesti aktiivisen kansalaisuuden näkökulmasta. Pohditaan yksilöiden ja yhteisöjen vastuita ja toimintamahdollisuuksia, kuten ihmisoikeuskysymyksiä ja vaikuttamismahdollisuuksia kansalaisyhteiskunnassa.

- **KURSSI 5. Tiede ja tulevaisuus (ENA05)**

Kurssilla syvennetään tekstin tulkinnan ja tuottamisen sekä tiedonhankinnan taitoja hakemalla tietoa opiskelijoita kiinnostavista tiedon- ja tieteenaloista. Harjaannutaan jakamaan omia tietoon tai mielipiteeseen perustuvia näkökantoja. Pohditaan erilaisia tulevaisuudenvisiona erityisesti teknologian ja digitalisaation näkökulmista sekä englannin kielen asemaa kansainvälisenä tieteen ja teknologian kielenä. Aihepiirit nousevat eri tiedon- ja tieteenaloista

- **KURSSI 6. Opiskelu, työ ja toimeentulo (ENA06)**

Kurssilla syvennetään käsitystä kielitaidosta työelämätaidona ja sosiaalisena pääomana. Tutustutaan tekstilajeihin, joita opiskelijat kohtaavat mahdollisissa jatko-opinnoissa tai työelämässä. Pohditaan jatko-opinto- tai urasuunnitelmia ja työntekoa myös kansainvälisessä kontekstissa. Käsitellään talousasioita, jotka liittyvät itsenäistyvän, työelämään astuvan nuoren elämänpiiriin, sekä laajempia talouden ilmiöitä.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 7. Kestävä elämäntapa (ENA07)**

Kurssilla syvennetään taitoa tulkita ja tuottaa englantia erilaisissa kirjallisissa vuorovaikutustilanteissa ja erilaisille yleisöille. Kurssilla analysoidaan tai tuotetaan eri tekstilajien tekstejä, kuten fiktiivisiä tai ei-fiktiivisiä, kertovia, kuvaavia, pohtivia, ohjaavia tai kantaa ottavia tekstejä. Kurssilla jatketaan oppimäärän pakollisten kurssien teemojen käsittelyä ekologisen, taloudellisen sekä sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävä elämäntavan näkökulmasta ottaen huomioon opiskelijoiden tarpeet tai kiinnostuksen kohteet.

- **KURSSI 8. Viesti ja vaikuta puhuen (ENA08)**

Kurssilla syvennetään taitoa tuottaa kieltä suullisesti, taitoa ymmärtää puhuttua kieltä ja rakentaa dialogia. Vankennetaan puhumisen sujuvuutta sekä harjoitellaan valmistelua edellyttävää suullista tuottamista. Kurssilla kerrataan oppimäärän pakollisilla kursseilla käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 9. Kertauskurssi (ENA09)**

Lisäharjoitusta suomalaisille kielen opiskelijoille haasteellisista asioista tavoitteena ylioppilastutkinnon menestyksellinen suorittaminen. Käsitellään lähinnä aikaisempien ylioppilastutkintojen koetettavia. Ei oppikirjaa, kurssimateriaali opettajalta.

- **KURSSI 10. Kirjoitelma- ja kielioppikurssi (ENA10)**

Ylioppilastutkintoon valmistautuville kirjoittamisen ja kieliopin tehoharjoitusta. Tutustutaan myös ylioppilastutkinnon eri tehtävätyyppeihin. Ei oppikirjaa, kurssimateriaali opettajalta.

- **KURSSI 11. Tukikurssi (ENA11)**

Kurssilla täydennetään aiemmillä lukion kursseilla opiskeltuja asioita, niin kieliopin kuin sanastonkin osalta. Erityishuomiota kiinnitetään kuuntelustrategioiden kehittämiseen. Hankitaan valmiuksia selviytyä menestyksekkäästi abiturienttivuoden kursseista ja ylioppilastutkinnosta. Ei oppikirjaa, kurssimateriaali opettajalta. Toisena lukiovuotena.

5.5.4 VIERAAT KIELET, B2-OPPIMÄÄRÄ

Saksa, B2-kieli (SAB2)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Elämän tärkeitä asioita (SAB21)**

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Karsoitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 2. Monenlaista elämää (SAB22)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 3. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB23)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 4. Kulttuurit ja mediat (SAB24)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB25)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 6. Yhteinen maapallomme (SAB26)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

- **KURSSI 7. Kansainvälinen toiminta (SAB27)**

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

- **KURSSI 8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (SAB28)**

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

- **KURSSI 9. Kertauskurssi (SAB29)**

Syventävä koulukohtainen kurssi. Käsitellään vanhoja yo-tekstejä. Kerrataan kieliopin keskeisiä kohtia. Kuunnellaan vanhoja yo-kokeita. Tehdään kirjoitelmaharjoituksia. Kurssi on yhteinen B3-kielen 9. kurssin kanssa.

Ranska B2-kieli (RAB2)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Elämän tärkeitä asioita (RAB21)**

Kurssilla pohditaan opiskeltavan kielen merkitystä omassa elämässä nyt ja tulevaisuudessa. Karroitetaan opiskelijan opiskeltavan kielen osaamista, analysoidaan ja arvioidaan omia kielenopiskelutaitoja, asetetaan tavoitteita omalle oppimiselle ja etsitään keinoja oman ja yhteisen osaamisen kehittämiseksi. Monipuolistetaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 2. Monenlaista elämää (RAB22)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 3. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB23)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 4. Kulttuurit ja mediat (RAB24)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 5. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB25)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 6. Yhteinen maapallomme (RAB26)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

- **KURSSI 7. Kansainvälinen toiminta (RAB27)**

Kurssilla hyödynnetään kielitaitoa ja vahvistetaan kulttuurista ymmärrystä tutustumalla tai osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön, vapaaehtoistyöhön tai työelämään tarvittaessa etäyhteyksiä

hyödyntäen. Kielelliset tavoitteet määrittyvät toiminnan perusteella. Mahdollisesta osallistumisesta kansainväliseen toimintaan opiskelijat raportoivat yhdessä sovittavalla tavalla.

- **KURSSI 8. Viesti puhuen ja kirjoittaen (RAB28)**

Kurssilla vankennetaan tuottamistaitoja, joita tarvitaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan erilaisten tekstilajien tuottamista ja tulkintaa. Kerrataan aiemmin käsiteltyjä aihepiirejä tai niitä täydennetään opiskelijoiden tarpeiden mukaan.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

- **KURSSI 9. Kertausta ylioppilaskokeeseen (RAB29)**

Kurssilla kerrataan monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueita ylioppilaskoetta varten. Arviointi: numeroarvosana.

5.5.5 VIERAAT KIELET, B3-OPPIMÄÄRÄ

Saksa, B3-kieli (SAB3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (SAB31)**

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

- **KURSSI 2. Matkalla maailmassa (SAB32)**

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

- **KURSSI 3. Elämän tärkeitä asioita (SAB33)**

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 4. Monenlaista elämää (SAB34)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 5. Hyvinvointi ja huolenpito (SAB35)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 6. Kulttuuri ja mediat (SAB36)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (SAB37)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 8. Yhteinen maapallomme (SAB38)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 9. Kertauskurssi (SAB39)**

Syventävä koulukohtainen kurssi. Käsitellään vanhoja yo-tekstejä. Kerrataan kieliopin keskeisiä kohtia. Kuunnellaan vanhoja yo-kokeita. Tehdään kirjoitelmaharjoituksia. Kurssi on yhteinen B2-kielen 9. kurssin kanssa.

- **KURSSI 10. Tukikurssi B3-kielen lukijoille (SAB310)**

Kurssin sisältö määräytyy opiskelijoiden tason ja tarpeen mukaan. Toteutetaan toisen vuoden keväällä. Opiskelija saa valmiuksia siirtyä kolmantena vuotena opiskelemaan B2-kielen ryhmään.

Ranska, B3-kieli RAB3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (RAB31)**

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

- **KURSSI 2. Matkalla maailmassa (RAB32)**

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

- **KURSSI 3. Elämän tärkeitä asioita (RAB33)**

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 4. Monenlaista elämää (RAB34)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 5. Hyvinvointi ja huolenpito (RAB35)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 6. Kulttuuri ja mediat (RAB36)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (RAB37)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 8. Yhteinen maapallomme (RAB38)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

- **KURSSI 9. Kertausta ylioppilaskokeeseen (RAB39)**

Kurssilla kerrataan monipuolisesti kielitaidon eri osa-alueita ylioppilaskoetta varten. Arviointi: numeroarvosana.

Venäjä, B3-kieli (VEB3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (VEB31)**

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

- **KURSSI 2. Matkalla maailmassa (VEB32)**

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

- **KURSSI 3. Elämän tärkeitä asioita (VEB33)**

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 4. Monenlaista elämää (VEB34)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 5. Hyvinvointi ja huolenpito (VEB35)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 6. Kulttuuri ja mediat (VEB36)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (VEB37)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 8. Yhteinen maapallomme (VEB38)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

- **KURSSI 9. Kertauskurssi (VEB39)**

Syventävä koulukohtainen kurssi. Käsitellään vanhoja yo-tekstejä. Kerrataan kieliopin keskeisiä kohtia. Kuunnellaan vanhoja yo-kokeita. Tehdään kirjoitelmaharjoituksia

Espanja, B3-kieli (EAB3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (EAB31)**

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

- **KURSSI 2. Matkalla maailmassa (EAB32)**

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

- **KURSSI 3. Elämän tärkeitä asioita (EAB33)**

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 4. Monenlaista elämää (EAB34)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 5. Hyvinvointi ja huolenpito (EAB35)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 6. Kulttuuri ja mediat (EAB36)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (EAB37)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 8. Yhteinen maapallomme (EAB38)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

Italia, B3-kieli (IAB3)

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 1. Tutustutaan toisiimme ja uuteen kieleen (IAB31)**

Kurssilla tutustutaan opiskeltavan kielen asemaan maailmassa ja hahmotetaan uuden kielen suhde opiskelijoiden aiemmin opiskelemiin tai osaamiin kieliin. Harjoitellaan vuorovaikutusta arkeen liittyvissä tilanteissa ja niissä tarvittavia viestintästrategioita sekä opetellaan tärkeimpiä kohteliaisuuteen liittyviä ilmauksia.

- **KURSSI 2. Matkalla maailmassa (IAB32)**

Kurssilla harjoitellaan selviytymistä erilaisissa matkustamiseen liittyvissä sosiaalisen kohtaamisen tilanteissa ja tavanomaisissa asiointitilanteissa. Opetellaan lisää kompensatiokeinojen ja muiden viestintästrategioiden käyttöä.

- **KURSSI 3. Elämän tärkeitä asioita (IAB33)**

Kurssilla harjoitellaan vuorovaikutustaitoja eri viestintäkanavia käyttäen. Aihepiirit ja tilanteet liittyvät nuorten jokapäiväiseen elämään, ihmissuhteisiin ja verkostoihin, kiinnostuksen kohteisiin, vapaa-ajan viettoon ja harrastuksiin.

- **KURSSI 4. Monenlaista elämää (IAB34)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota sosiaalisten koodien mahdollisiin eroavuuksiin vuorovaikutuksessa. Harjoitellaan pienimuotoista kirjallista viestintää. Kurssin aihepiirit käsittelevät viestintää kulttuurien välisissä kohtaamisissa Suomessa ja ulkomailla.

- **KURSSI 5. Hyvinvointi ja huolenpito (IAB35)**

Kurssilla opetellaan eri viestintäkanavia käyttäen toimimista keskustelijana ja toista kuuntelevana kielenkäyttäjänä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Harjoitellaan taitoa muotoilla mielipiteitä ja käydä merkitysneuvotteluja arkipäiväiseen elämään liittyvistä asioista. Tutustutaan erilaisiin hyvinvointiin, ihmissuhteisiin ja elämänvaiheisiin liittyviin teksteihin ja harjoitellaan keskustelemaan niihin liittyvistä asioista. Pohditaan myös teknologian ja digitalisaation tuomia muutoksia vuorovaikutukselle ja hyvinvoinnille.

- **KURSSI 6. Kulttuuri ja mediat (IAB36)**

Kurssilla vahvistetaan monilukutaitoa. Tutustutaan kohdekielisen kielialueen tai alueiden kulttuuri-ilmiöihin ja medioihin ajankohtaisesta ja nuoria kiinnostavasta näkökulmasta.

- **KURSSI 7. Opiskelu, työ ja tulevaisuus (IAB37)**

Kurssilla kiinnitetään huomiota viestinnän kulttuuriseen sopivuuteen. Aihepiirit liittyvät kouluun, myöhempään opiskeluun ja työelämään sekä nuorten tulevaisuudensuunnitelmiin.

- **KURSSI 8. Yhteinen maapallomme (IAB38)**

Kurssilla jatketaan keskusteluharjoituksia ja kerrataan kielitietoa opiskelijoiden tarpeiden mukaan. Tutustutaan mahdollisuuksiin osallistua kansainväliseen yhteistyöhön. Aihepiirit nousevat luonnosta, erilaisista asuinympäristöistä sekä kestävästä elämäntavasta.

5.5.12. KIELTEN ALKEISKURSSIT

Kielten alkeiskurssit ovat koulukohtaisia soveltavia kursseja, joissa opit kielten alkeita ja ko. maan kulttuuria.

Italian alkeet (IAM1)

Koulukohtainen soveltava kurssi Italian kielen ja kulttuurin alkeiskurssi; kuinka selviytyä arkipäivän viestintätilanteista Italiassa vähäisemmälläkin kielitaidolla. Arvostelu: suoritusmerkintä.

Venäjän alkeet (VEM1)

Koulukohtainen soveltava kurssi.

Venäjän kielen ja kulttuurin alkeiskurssi; kuinka selviytyä Venäjällä ja venäläisten kanssa pienelläkin kielitaidolla.

Arvostelu: Suoritusmerkintä. Suoritusmerkinnän edellytyksenä on lopputestin läpäiseminen.

5.6. MATEMATIIKKA

Arviointi

Monipuolisella arvioinnilla ja kannustavalla palautteella tuetaan opiskelijan matemaattisen ajattelun ja itseluottamuksen kehittymistä sekä ylläpidetään ja vahvistetaan opiskelumotivaatiota. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään matematiikan osaamistaan ja ymmärtämistään sekä pitkäjänteisen työskentelyn taitoja. Sillä autetaan opiskelijaa kehittämään matemaattisten ratkaisujen esittämistä, tuetaan häntä käsitteiden muodostamisprosessissa ja ohjataan oman työn arvioimiseen. Onnistunut palaute auttaa opiskelijaa huomaamaan vahvuutensa sekä sen, mitä ja miten tietoja ja taitoja tulisi edelleen kehittää.

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota laskutaitoon, menetelmien ja teknisten apuvälineiden valintaan ja käyttöön sekä päätelmien täsmälliseen ja johdonmukaiseen perustelemiseen.

Oppimäärän vaihtaminen

Matematiikan oppimäärää vaihdettaessa pitkästä lyhyeen kursseja luetaan hyväksi seuraavasti: MAA2 → MAB2, MAA3 → MAB3, MAA6 → MAB7 ja MAA8 → MAB4 ja MAA10 → MAB5. Muut pitkän oppimäärän mukaiset opinnot voivat olla lyhyen oppimäärän paikallisia syventäviä tai paikallisia soveltavia kursseja opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla. Jos opiskelija pyytää, hänelle tulee järjestää mahdollisuus lisänäyttöihin osaamistason toteamiseksi. Siirryttäessä lyhyemmästä pitempään oppimäärään voidaan opiskelijalta edellyttää lisänäyttöjä, ja tässä yhteydessä myös arvosana harkitaan uudelleen.

Opiskelija voi opiskella myös toisen oppimäärän kursseja oppimäärää vaihtamatta. Tällöin kyseiset kurssit voidaan lukea hyväksi opiskelijan varsinaisen oppimäärän paikallisiksi syventäviksi tai paikallisiksi soveltaviksi kursseiksi opetussuunnitelmassa päätettävällä tavalla.

PAKOLLISET KURSSIT

Matematiikan yhteinen opintokokonaisuus (MAY)

Matematiikan yhteisen opintokokonaisuuden tehtävänä on herättää opiskelijan kiinnostus matemaatiikkaa kohtaan muun muassa tutustuttamalla hänet matematiikan moninaiseen merkitykseen ihmiselle ja yhteiskunnalle sekä sen ainutlaatuisuuteen ja kiehtovaan olemukseen tieteenalana. Tässä

opintokokonaisuudessa opiskelijalla on tilaisuus vahvistaa pohjaa matematiikan opinnoilleen ja nähdä matematiikka hyödyllisenä ja käyttökelpoisena selitettäessä ja hallittaessa muun muassa yhteiskunnan, talouden ja luonnon tapahtumia ja tilanteita.

▪ **KURSSI 1. Pakollinen kurssi. Luvut ja lukujonot (MAY1)**

Keskeiset sisällöt

- reaalityluvut, peruslaskutoimitukset ja prosenttilaskenta
- funktio, kuvaajan piirto ja tulkinta
- lukujono
- rekursiivinen lukujono
- aritmeettinen jono ja summa
- logaritmi ja potenssi sekä niiden välinen yhteys
- muotoa $a \cdot x^n + b = 0$, $x \in \mathbb{N}$ olevien yhtälöiden ratkaiseminen
- geometrinen jono ja summa

MATEMATIIKAN PITKÄ OPPIMÄÄRÄ (MAA)

PAKOLLISET KURSSIT

▪ **KURSSI 2. Polynomifunktiot ja -yhtälöt (MAA2)**

Keskeiset sisällöt

- polynomien tulo ja muotoa $[(a+b)]^n, n \leq 3, n \in \mathbb{N}$ olevat binomikaavat
- 2. asteen yhtälö ja ratkaisukaava sekä juurten lukumäärän tutkiminen
- 2. asteen polynomin jakaminen tekijöihin
- polynomifunktio
- polynomiyhtälöitä
- polynomiepäyhtälön ratkaiseminen

▪ **KURSSI 3. Geometria (MAA3)**

Keskeiset sisällöt

- kuvioden ja kappaleiden yhdenmuotoisuus
- sini- ja kosinilause
- ympyrän, sen osien ja siihen liittyvien suorien geometria
- kuvioihin ja kappaleisiin liittyvien pituuksien, kulmien, pinta-alojen ja tilavuuksien laskeminen

▪ **KURSSI 4. Vektorit (MAA4)**

Keskeiset sisällöt

- vektoreiden perusominaisuudet
- vektoreiden yhteen- ja vähennyslasku ja vektorin kertominen luvulla
- koordinaatiston vektoreiden skalaaritulo
- yhtälöryhmän ratkaiseminen
- suorat ja tasot avaruudessa

▪ **KURSSI 5. Analyttinen geometria (MAA5)**

Keskeiset sisällöt

- pistejoukon yhtälö
- suoran, ympyrän ja paraabelin yhtälöt
- itseisarvoyhtälön ja epäyhtälön ratkaiseminen
- pisteen etäisyys suorasta

- **KURSSI 6. Derivaatta (MAA6)**

Keskeiset sisällöt

- rationaaliyhtälö ja epäyhtälö
- funktion raja-arvo, jatkuvuus ja derivaatta
- polynomifunktion, funktioiden tulon ja osamäärän derivoiminen
- polynomifunktion kulun tutkiminen ja ääriarvojen määrittäminen

- **KURSSI 7. Trigonometriset funktiot (MAA7)**

Keskeiset sisällöt

- suunnattu kulma ja radiaani
- trigonometriset funktiot symmetria- ja jaksollisuusominaisuuksineen
- trigonometrinen yhtälöiden ratkaiseminen
- yhdistetyn funktion derivaatta
- trigonometrinen funktioiden derivaatat

- **KURSSI 8. Juuri- ja logaritmifunktiot (MAA8)**

Keskeiset sisällöt

- potenssien laskusäännöt
- juurifunktiot ja -yhtälöt
- eksponenttifunktiot ja -yhtälöt
- logaritmifunktiot ja -yhtälöt
- juuri-, eksponentti- ja logaritmifunktioiden derivaatat

- **KURSSI 9. Integraalilaskenta (MAA9)**

Keskeiset sisällöt

- integraalifunktio
- alkeisfunktioiden integraalifunktiot
- määrätty integraali
- pinta-alan ja tilavuuden laskeminen

- **KURSSI 10. Todennäköisyys ja tilastot (MAA10)**

Keskeiset sisällöt

- diskreetti ja jatkuva tilastollinen jakauma
- jakauman tunnusluvut
- klassinen ja tilastollinen todennäköisyys
- kombinatoriikka
- todennäköisyyksien laskusäännöt
- diskreetti ja jatkuva todennäköisyysjakauma
- diskreetin jakauman odotusarvo
- normaalijakauma

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 11. Lukuteoria ja todistaminen (MAA11)**

Keskeiset sisällöt

- konnektiivit ja totuusarvot
- geometrinen todistaminen
- suora, käännteinen ja ristiriitatodistus
- induktiotodistus
- kokonaislukujen jaollisuus ja jakoyhtälö
- Eukleideen algoritmi
- alkuluvut ja Eratostheneen seula
- aritmetiikan peruslause
- kokonaislukujen kongruenssi

- **KURSSI 12. Algoritmit matematiikassa (MAA12)**

Keskeiset sisällöt

- iterointi ja Newton-Raphsonin menetelmä
- polynomien jakoalgoritmi
- polynomien jakoyhtälö
- Newton-Cotes-kaavat: suorakaidesääntö, puolisuunnikassääntö ja Simpsonin sääntö

- **KURSSI 13. Differentiaali- ja integraalilaskennan jatkokurssi (MAA13)**

Keskeiset sisällöt

- funktion jatkuvuuden ja derivoituvuuden tutkiminen
- jatkuvien ja derivoituvien funktioiden yleisiä ominaisuuksia
- käänteisfunktio
- kahden muuttujan funktio ja osittaisderivaatta
- funktioiden ja lukujonojen raja-arvot äärettömyydessä
- epäoleelliset integraalit
- lukujonon raja-arvo, sarjat ja niiden summa

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **KURSSI 14. Perusasioiden kertauskurssi (MAA14)**

Kurssi on tarkoitettu abiturienteille vaihtoehdoksi syventävälle MAA13-kurssille. Kurssilla kerrataan lukion matematiikan perusasioita. Numeroarvostelu.

- **KURSSI 15. Kertauskurssi (MAA15)**

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi, jolla kerrataan, syvennetään ja täydennetään lukion pitkän matematiikan oppimäärää. Suositellaan opiskelemaan viimeisenä kurssina. Kokeena preliminäärikoel. Numeroarvostelu.

MATEMATIIKAN LYHYT OPPIMÄÄRÄ (MAB)

PAKOLLISET KURSSIT

- **KURSSI 2. Lausekkeet ja yhtälöt (MAB2)**

Keskeiset sisällöt

- suureiden välinen lineaarinen riippuvuus ja verrannollisuus
- ongelmien muotoileminen yhtälöiksi
- yhtälöiden ja yhtälöparien graafinen ja algebrallinen ratkaiseminen
- ratkaisujen tulkinta ja arvioiminen
- toisen asteen polynomifunktio ja toisen asteen yhtälön ratkaiseminen

- **KURSSI 3. Geometria (MAB3)**

Keskeiset sisällöt

- kuvioiden yhdenmuotoisuus
- suorakulmaisen kolmion trigonometria
- Pythagoraan lause ja Pythagoraan lauseen käänteislause
- kuvioiden ja kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden määrittäminen
- geometrian menetelmien käyttö koordinaatistossa

- **KURSSI 4. Matemaattisia malleja (MAB4)**

Keskeiset sisällöt

- lineaarisen ja eksponentiaalisen mallin soveltaminen
- potenssiyhtälön ratkaiseminen
- eksponenttiyhtälön ratkaiseminen logaritmin avulla
- lukujonot matemaattisina malleina

▪ **KURSSI 5. Tilastot ja todennäköisyys (MAB5)**

Keskeiset sisällöt

- diskreettien tilastollisten jakaumien tunnuslukujen määrittäminen
- regression ja korrelaation käsitteet
- havainto ja poikkeava havainto
- ennusteiden tekeminen
- kombinatoriikkaa
- todennäköisyyden käsite
- todennäköisyyden laskulakien ja niitä havainnollistavien mallien käyttöä

▪ **KURSSI 6. Talousmatematiikka (MAB6)**

Keskeiset sisällöt

- indeksi-, kustannus-, rahaliikenne-, laina-, verotus- ja muita laskelmia
- taloudellisiin tilanteisiin soveltuvia matemaattisia malleja lukujonojen ja summien avulla

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ **KURSSI 7. Matemaattinen analyysi (MAB7)**

Keskeiset sisällöt

- graafisia ja numeerisia menetelmiä
- polynomifunktion derivaatta
- polynomifunktion merkin ja kulun tutkiminen
- polynomifunktion suurimman ja pienimmän arvon määrittäminen suljetulla välillä

▪ **KURSSI 8. Tilastot ja todennäköisyys II (MAB8)**

Keskeiset sisällöt

- normaalijakauma ja jakauman normittamisen käsitteet
- toistokoe
- binomijakauma
- luottamusvälin käsite

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ **KURSSI 9. Perusasioiden kertauskurssi (MAB9)**

Kurssi on tarkoitettu abiturienteille vaihtoehdoksi syventävälle MAB8-kurssille. Kurssilla kerrataan lukion matematiikan perusasioita. Numeroarvostelu.

▪ **KURSSI 10 Kertauskurssi (MAB10)**

Ylioppilaskirjoituksiin valmentava kurssi, jolla kerrataan, syvennetään ja täydennetään lukion lyhyen matematiikan oppimäärää. Suositellaan opiskelemaan viimeisenä kurssina. Kokeena preliiminäärikoe. Numeroarvostelu.

5.7. BIOLOGIA

Arviointi

Biologiassa arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa tulemaan tietoisiksi omista työskentelytavoistaan ja kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat opiskelijan tiedot, kuten biologian peruskäsitteiden hallinta, ja taidot, kuten ajattelu-, argumentointi- ja tutkimustaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää biologista tietoa erilaisissa tilanteissa. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota luonnontieteellisten lainalaisuuksien sekä syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen, vuorovaikutussuhteiden merkityksen oivaltamiseen sekä kokonaisuuksien hahmottamiseen. Arvioinnissa otetaan huo-

mioon myös opiskelijan kyky arvioida tietoa kriittisesti.

Biologian tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa, kokeellisessa työskentelyssä sekä laatimalla yksin tai yhteisöllisesti biologisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut.

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Elämä ja evoluutio (BI1)

Keskeiset sisällöt

Biologia tieteenä

- elämän ominaisuudet, perusedellytykset ja organisatiotasot
- biologiset tieteenalat ja tutkimusmenetelmät
- biologisen tiedon esittäminen mallien avulla

Solu elämän perusyksikkönä

- elämän syntyvaiheet
- solujen rakenne ja energiatalous
- DNA ja geenien ilmeneminen

Eliön elinkaari

- suvullinen ja suvuton lisääntyminen
- muuntelu
- kasvu, kehittyminen ja kuolema

Evoluutio

- luonnonvalinta ja sopeutuminen
- lajien syntyminen ja häviäminen
- eliökunnan sukupuu

Biologian kokeellisuuteen liittyvä pienimuotoinen tutkimus tai projekti

▪ KURSSI 2. Ekologia ja ympäristö (BI2)

Keskeiset sisällöt

Ekologian perusteet

- elollisen ja elottoman luonnon vuorovaikutukset
- ekosysteemien rakenne ja palautuvuus
- aineiden kierto ja energian virtaus ekosysteemissä
- luonnon monimuotoisuus
- populaatioiden ominaisuudet
- lajien väliset suhteet
- eliöiden sopeutuminen ympäristöönsä ja eliöiden levinneisyys

Ympäristöongelmat, niiden syyt ja ratkaisumahdollisuudet

- ilmastonmuutoksen ekologiset vaikutukset
- luonnon monimuotoisuuteen ja ekosysteemeihin kohdistuvat uhkat
- aineiden kiertoon ja energian virtaukseen liittyvät ongelmat
- paikalliset ympäristöongelmat

Kohti kestävää tulevaisuutta

- ekosysteemipalveluiden merkitys
- ekologisesti kestävä kehitys, kiertotalous ja ekososiaalinen sivistys
- toiminta kestävästä elämäntavan edistämiseksi omassa lähiympäristössä

Ekologiaa tai ympäristön tilaa koskeva tutkimus tai ympäristön kehittämisprojekti

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 3. Solu ja perinnöllisyys (BI3)

Keskeiset sisällöt

Solu tutkimuskohteena

- miten soluja tutkitaan
- solubiologisen tiedon ja genomitiedon tarve ja käyttö

Eliöt rakentuvat soluista

- biomolekyylit
- tumallisen ja tumattoman solun rakenne ja toiminta
- DNA:n ja RNA:n rakenne
- proteiinisynteesi ja epigeneettinen säätely

Solujen lisääntyminen

- mitoosi ja sen merkitys
- solujen jakautuminen, kasvu ja erilaistuminen

Periytyminen perusteet

- geenit ja alleelit
- sukusolut ja niiden synty meioosissa
- geenien periytyminen ja ominaisuuksien siirtyminen sukupolvelta toiselle
- mutaatiot ja mutageenit

Solubiologinen tutkimus laboratoriossa tai sähköisten aineistojen avulla

▪ KURSSI 4. Ihmisen biologia (BI4)

Keskeiset sisällöt

Energia, aineenvaihdunta ja sen säätely

- ravintoaineet ja ruoansulatus
- verenkiertoelimistö
- hengityselimistö ja hengityksen säätely

Liikkuminen

- tuki- ja liikuntaelimistö

Elintoimintojen säätely

- hermosto ja aistit
- umpirauhaset ja hormonit
- lämmönsäätely
- kemiallinen tasapaino
- elimistöjen sopeutuminen ja puolustusmekanismit

Lisääntyminen

- hedelmöitys, raskaus ja synnytys
- sukupuolinen kehitys ja seksuaalisuus
- perimän ja ympäristön merkitys

Ihmiselimistön toimintaa mittaava tutkimus

▪ KURSSI 5. Biologian sovellukset (BI5)

Keskeiset sisällöt

Bioteknologian sovellukset ja merkitys

- ravinnon, energian, tuotteiden ja palvelujen tuottaminen uusiutuvien luonnonvarojen avulla
- bioteknologian sovellukset teollisuudessa ja ympäristönsuojelussa

Mikrobiologian sovellukset ja merkitys

- bakteerien ja virusten rakenne ja toiminta
- bakteerien viljely, käsittely ja tunnistaminen
- mikrobit luonnossa ja ihmisen taloudessa

Geeniteknologian sovellukset ja merkitys

- geenitekniikan menetelmät
  - genomitieto
  - mikrobit geeniteknologiassa
- Kasvi- ja eläinjalostus

Biologian sovellusalaan liittyvä koe tai tutkimus

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 6. Luonnontuntemuskurssi (BI6)

Keskeiset sisällöt

Kurssin tavoitteena on kehittää opiskelijan tietoja kotimaan elollisesta luonnosta ja sen peruslajistosta.

Kurssin aikana perehdytään myös erilaisiin lajintuntemusta kehittäviin harrastuksiin. Osa kurssista suoritetaan kenttäkurssina viikonloppuretken muodossa.

Lajintuntemus

- nisäkkäät
- linnut
- kalat, sammakkoeläimet ja matelijat
- hyönteiset
- muut selkärangattomat
- kasvit
- sienet

Muuta

- metsätyypit ja niiden tunnistaminen
- perinnebiotoopit (kehittyminen, kunnostus ja hoito)
- määrityskaavoja, genitaalipreparaatteja (lajintunnistuksen hienouksia)
- jokamiehen oikeudet ja luonnossa liikkuminen
- eliökokoelmat ja niiden laatiminen

Arviointi

Numeroarvostelu, perusteena lajintuntemuskokeet sekä aktiivisuus ja asenne

▪ KURSSI 7. Kertauskurssi (BI7)

Kurssilla kerrataan aiempien kurssien tärkeimpiä ja vaikeimpia asioita sekä käydään läpi erilaisia biologian yo-koetehtäviä ja harjoitellaan niihin vastaamista. Kurssin sisältö voi vaihdella opiskelijaryhmän toiveista riippuen.

Numeroarvostelu, perusteena preliminäärikoe ja aktiivisuus tunneilla.

5.8. MAANTIEDE

Arviointi

Maantieteessä arvioidaan opetuksen tavoitteiden saavuttamista kurssikohtaisia tavoitteita ja sisältöjä painottaen. Arviointi ohjaa opiskelijaa kehittämään omaa osaamistaan. Arvioinnissa keskeisiä kohteita ovat paitsi opiskelijan tiedot ja peruskäsitteiden hallinta myös maantieteellinen ajattelu- ja argumentointitaito sekä tiedonprosessointitaidot. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kyky ymmärtää, soveltaa, analysoida, yhdistellä, arvioida, havainnollistaa ja esittää maantieteellistä tietoa erilaisissa tilanteissa. Keskeisiä arvioitavia taitoja maantieteessä ovat karttojen luku- ja tulkintataito, graafiset esittämistaidot sekä muut geometriataidot.

Maantieteen tietoja ja taitoja opiskelija voi osoittaa paitsi kirjallisissa arvioinneissa myös suullisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa sekä laatimalla maantieteellisen tutkielman tai projektituotoksen, kuten videon, pelin, vastamainoksen tai verkkosivut, yksin tai yhdessä toisten kanssa. Arvioinnissa voidaan ottaa huomioon myös opiskelijan osoittamat tiedot ja taidot koulussa toteutetussa osallistumis- ja vaikuttamisprojektissa.

PAKOLLINEN KURSSI

▪ KURSSI 1. Maailma muutoksessa (GE1)

Keskeiset sisällöt

Maantiede tieteenalana

- miten maantieteessä tarkastellaan ympäristöä ja maailmaa
- opiskelijan arkiset kokemukset ja havainnot omasta lähiympäristöstä ja muuttuvasta maailmasta
- maantieteelliset tutkimustaidot ja geomeedia
- miten maantiedettä hyödynnetään työelämässä ja arjessa
- alueellisia riskejä, myönteistä kehitystä ja innovaatioita koskevat ajankohtaiset uutiset maapallon eri alueilla

- maailman karttakuvan ja paikannimistön syventäminen

Luonnon järjestelmään liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien ennakointi ja niihin varautuminen

Luonnonvaroihin ja ympäristöön liittyvät keskeiset globaalit riskialueet, riskien hillintä, niihin varautuminen ja sopeutuminen

- ilmastonmuutos ja muut globaalit ympäristöriskit
- resurssien viisas käyttö sekä kierto- ja biotalous
- maapallon eri alueiden mahdollisuudet ja vahvuudet

Ihmiskunnan globaalit riskialueet ja keskeiset kehityskysymykset

- inhimillisen kehityksen globaalit ongelmat, hyvinvoinnin jakautuminen, eriarvoisuus, haavoittuvuus, nälkä ja pakolaisuus

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 2. Sininen planeetta (GE2)

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- luonnonmaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen
- geomeedia ja muut luonnonmaantieteen tietolähteet ja niiden käyttö sekä luonnonmaantieteen tutkimusmenetelmät

Maan planetaariset liikkeet ja niistä johtuvat ilmiöt

Ilmakehä ja vesikehä liikkeessä sekä vyöhykkeisyys

- ilmakehän rakenne ja tuulet

- sateet

- meriveden liikkeet

- sää ja sen ennustaminen

- ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

Maapallon rakenne ja muuttuvat pinnanmuodot

- endogeeniset ja eksogeeniset tapahtumat maanpinnan muokkaajina
- luonnonmaisemien tulkinta karttojen ja kuvien avulla
- arvokkaat luonnonmaisemat

Luonnonmaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

▪ KURSSI 3. Yhteinen maailma (GE3)

Keskeiset sisällöt

Maantieteellinen ajattelu

- ihmismaantieteellisten kysymysten asettaminen, tiedon hankinta, analysointi, arviointi ja esittäminen

- ihmismaantieteen peruskäsitteet

- geomeedia ja muut ihmismaantieteen tietolähteet sekä tutkimusmenetelmät

- miellekartat, paikkojen kokeminen ja alueellinen identiteetti

Väestö ja asutus

- väestönkasvu, asutus, muuttoliikkeet, kaupungistuminen
- kulttuurien moninaisuus ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Alkutuotanto ja ympäristö

- kestävä maa-, kala- ja metsätalous

Teollisuus ja energia

- raaka-aineet, energialähteet, biotalous ja teollisuuden sijainti

Palvelut, liikkuminen ja vuorovaikutus

- liikenne, matkailu, globaali talous ja informaatioteknologian kehitys

Ihmistoiminnan alueellinen rakenne

- maankäyttö, keskukset ja periferiat
- kulttuurimaisemien tulkinta karttojen, kuvien ja muun geomedian avulla

Ihmismaantieteellisen tiedon käyttö yhteiskunnassa ja arkielämässä

- **KURSSI 4. Geomedia – tutki, osallistu ja vaikuta (GE4)**

Keskeiset sisällöt

Geomedian käyttö arjessa, työelämässä ja kestävä kehityksen edistämässä

Geomedia ja maantieteelliset tutkimustaidot

- kartografian ja paikkatiedon perusteet sekä muu geomedian käyttö maantieteen tutkimuksissa
- ongelmien asettaminen, tutkimusaineiston hankinta, käsittely, analysointi, tulkinta, arviointi, havainnollistaminen ja esittäminen

Kehityksen ohjailu ja kestävä kehitys

- aluesuunnittelu ja osallistuvan suunnittelun periaatteet
- kehittyneisyserot eri aluetasoilla sekä kansainvälinen yhteistyö, maailmanlaajuiset kehitystrendit ja kestävä kehityksen sitoumukset

Maantieteellinen tutkielma tai osallistumis- ja vaikuttamisprojekti

- maantieteellisen pienimuotoisen tutkielman laatiminen geomediaa hyväksi käyttäen tai paikallisen, alueellisen tai globaalin tason osallistumis- ja vaikuttamisprojektin toteuttaminen itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kanssa geomediaa hyväksi käyttäen

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

- **KURSSI 5. Kertauskurssi (GE5)**

Kurssilla kerrataan aiempien kurssien tärkeimpiä ja vaikeimpia asioita sekä käydään läpi erilaisia maantieteen yo-koetehtäviä ja harjoitellaan niihin vastaamista. Kurssin sisältö voi vaihdella opiskelijaryhmän toiveista riippuen.

Numeroarvostelu, perusteena preliminäärikoe ja aktiivisuus tunneilla.

5.9. FYSIIKKA

Arviointi

Arviointi kohdistuu fysiikan yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan fysiikan osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Fysiikan tietoja ja niiden soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin, kuten selittämällä, graafisesti mallintamalla ja matemaattisia malleja käyttämällä. Erilaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista, ongelmaratkaisuprosessin jäsennettyä kuvaamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

PAKOLLINEN KURSSI

▪ KURSSI 1. Fysiikka luonnontieteenä (FY1)

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- tutustuminen perusvuorovaikutuksiin, maailmankaikkeuden rakenteisiin ja syntyyn sekä aineen rakenteeseen
- voima liikkeen muutoksen aiheuttajana ja liikeilmiöt
- tutkimukset ja mallintaminen fysikaalisen tiedon rakentumisessa
- tulosten kerääminen, esittäminen graafisesti ja luotettavuuden arviointi

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 2. Lämpö (FY2)

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energiantuotannon ratkaisuissa ja kestäväen tulevaisuuden rakentamisessa
- lämpö ja lämpötila
- kaasujen tilanmuutokset, lämpölaajeneminen ja paine
- kappaleiden lämpeneminen, jäähtyminen, olomuodon muutokset ja lämpöenergia
- mekaaninen työ, teho ja hyötysuhde
- energian säilyminen lämpöopissa ja lämmön siirtymissuunta
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointia ja suunnittelua

▪ KURSSI 3. SÄHKÖ (FY3)

Keskeiset sisällöt

- fysiikan ja teknologian merkitys jokapäiväisessä elämässä ja yhteiskunnassa
- sähkövirta ja jännite sekä resistanssi ja Ohmin laki
- yksinkertaiset tasavirtapiirit ja Kirchhoffin lait
- sähköteho ja Joulen laki
- kondensaattori, diodi ja LED komponentteina
- sähköstaattinen vuorovaikutus, Coulombin laki ja sähkökenttä
- sähköturvallisuus, kytkentöjen tekeminen ja virtapiirien tutkiminen

▪ KURSSI 4. VOIMA JA LIIKE (FY4)

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys yksilön ja yhteiskunnan turvallisuudelle
- vuorovaikutus liikkeen muutoksen syynä, tasainen ja tasaisesti kiihtyvä suoraviivainen liike
- Newtonin lait, voimakuvio ja voimien yhteisvaikutus
- etä- ja kosketusvoimia: paino, kitka, noste ja kvalitatiivisesti väliaineen vastus
- liikeyhtälö
- momentti ja tasapaino pyörimisen suhteen yksinkertaisissa tilanteissa
- liikemäärän säilymlaki, impulssiperiaate ja yksiulotteiset törmäykset
- liike- ja potentiaalienergia sekä mekaanisen energian säilymlaki
- mallien käyttäminen ja muodostaminen sekä niiden rajoitukset ja puutteet

▪ KURSSI 5. JAKSOLLINEN LIIKE JA AALLOT (FY5)

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys lääketieteessä ja musiikissa
- tasainen ympyräliike
- gravitaatiovuorovaikutus
- harmoninen voima ja värähdysliike
- aaltoliikkeen synty ja aaltojen eteneminen
- aaltoliikkeen heijastuminen, taittuminen, diffraktio, interferenssi ja seisovat aallot

- ääni aaltoliikeilmionä
- mallien ja simulaatioiden suhde todellisuuteen

▪ KURSSI 6. SÄHKÖMAGNETISMI (FY6)

Keskeiset sisällöt

- fysiikan merkitys energia- ja viestintäteknologiassa
- magnetismi, magneettinen vuorovaikutus ja magneettikenttä
- varatun hiukkasen liike sähkö- ja magneettikentässä
- sähkömagneettinen induktio, magneettivuo, induktiolaki ja Lenzin laki
- generaattori, muuntaja, vaihtovirran synty ja energian siirto sähkövirran avulla
- sähkömagneettisen säteilyn spektri, valon heijastuminen, taittuminen, interferenssi ja diffraktio
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisuprosessin jäsenetty kuvaaminen

▪ KURSSI 7. AINE JA SÄTEILY (FY7)

Keskeiset sisällöt

- näkökulmia fysiikan ja kosmologian kehittymiseen
- energian kvantittuminen
- sähkömagneettisen säteilyn kvantittuminen ja fotonit
- aaltohiukkasdualismi
- atomiytimen rakenne
- ydinreaktiot, ydinenergia, ytimen sidosenergia sekä energian ja massan ekvivalenssi
- radioaktiivisuus ja hajoamislaki
- säteilyturvallisuus ja säteilyn hyötykäyttö
- tiedonhankinta, esittäminen ja arviointi

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ KURSSI 8. KERTAUSKURSSI (FY8)

Kurssin tavoitteena on eheyttää lukion fysiikan kurssien sisällöt ja parantaa oppilaan valmiuksia vastata ylioppilaskokeen tehtäviin. Suositellaan opiskelemaan viimeisenä. Arvosteluna preliminäärikoe.

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

▪ KURSSI 9. Työkurssi (FY9)

Fysiikan työkurssi voidaan suorittaa ensimmäisenä tai toisena opiskeluvuotena. Kurssilla syvennetään ensimmäisen ja toisen vuoden fysiikan kurseilla opittuja asioita kokeellisella työskentelyllä. Kurssi tarjoaa lisävalmiuksia ylioppilaskirjoituksiin ja muihin luonnontieteiden jatko-opiskeluihin. Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

5.10. KEMIA

Arviointi

Arviointi kohdistuu kemian yleisten tavoitteiden saavuttamiseen kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään ja tiedostamaan kemian osaamistaan. Kurssin arvosanan antaminen perustuu monipuoliseen näyttöön ja opiskelijan käsitteellisten ja menetelmällisten tietojen ja taitojen havainnointiin. Kemiällisen tiedon ymmärtämistä ja soveltamista voidaan osoittaa eri tavoin. Erialaisten tuotosten lisäksi voidaan arvioida työskentelyn eri vaiheita, kuten kysymysten muodostamista ja tutkimisen taitoja. Arvioinnissa otetaan huomioon kokeellisen työskentelyn taidot sekä tiedon hankinnan ja käsittelyn taidot.

PAKOLLINEN KURSSI

▪ KURSSI 1. Kemiaa kaikkialla (KE1)

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys nykyaikana, jatko-opinnoissa ja työelämässä
- atomin rakenne ja jaksollinen järjestelmä pääpiirteissään
- alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksia
- aineiden ominaisuuksien selittäminen aineen rakenteen, kemiallisten sidosten ja poolisuuden avulla
- kysymykset tiedonhankinnan lähtökohtana
- turvallinen työskentely, aineen erotusmenetelmät, aineiden ominaisuuksien tutkiminen, havainnointi ja johtopäätösten tekeminen

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 2. Ihmisen ja elinympäristön kemiaa (KE2)

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys hyvinvoinnin ja terveyden kannalta
- orgaanisten yhdisteiden, kuten hiilivetyjen, happi- ja typpiyhdisteiden, rakenteiden mallintaminen ja kuvaaminen erilaisilla malleilla
- avaruusrakenne ja isomeria
- orgaanisten yhdisteiden ominaisuuksien selittäminen rakenteen avulla
- ainemäärä ja pitoisuus
- työvälineiden ja reagenssien käyttö sekä liuosten valmistus
- aineen rakenteen analyysimenetelmät, kuten spektroskopia

▪ KURSSI 3. Reaktiot ja energia (KE3)

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys energiaratkaisujen ja ympäristön kannalta
- kemiallisen reaktion symbolinen ilmaisu ja tasapainottaminen
- epäorgaanisten ja orgaanisten yhdisteiden reaktioita sekä niiden sovelluksia
- aineen häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa ja sen yksinkertainen laskennallinen käsittely
- energian häviämättömyys kemiallisessa reaktiossa, sidosenergia ja Hessin laki
- kaasujen ominaisuudet ja yleinen tilanyhtälö
- reaktioiden tutkiminen kokeellisesti, titraus analyysimenetelmänä, tutkimustulosten käsitteleminen, tulkitseminen ja esittäminen

▪ KURSSI 4. Materiaalit ja teknologia (KE4)

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys teknologiassa ja yhteiskunnassa
- metallien ja polymeerien ominaisuudet, käyttö ja elinkaari
- atomin ulkoelektronirakenne ja jaksollinen järjestelmä alkuaineiden jaksollisten ominaisuuksien selittäjänä
- hapetusluvut ja hapetus-pelkistysreaktiot
- sähkökemian keskeiset periaatteet: jännitesarja, normaalipotentiali, kemiallinen pari ja elektrolyysi
- kemiallisten reaktioiden laskennallinen soveltaminen
- tutkimuksen tai ongelmanratkaisun ideointi ja suunnittelu
- yhteistyön rooli kemiallisen tiedon tuottamisessa

▪ KURSSI 5. Reaktiot ja tasapaino (KE5)

Keskeiset sisällöt

- kemian merkitys kestävästä tulevaisuudesta rakentamisessa
- kemiallisen reaktion nopeus ja siihen vaikuttavia tekijöitä
- homogeeninen ja heterogeeninen tasapaino sekä tasapainotilaan vaikuttaminen
- happo-emästasapaino, vahvat ja heikot protolyytit ja puskuriliuokset
- tasapainoon liittyvät graafiset esitykset
- homogeenisen ja happo-emästasapainon laskennallinen käsittely
- tutkimustulosten ja -prosessin arviointi

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ KURSSI 6. Kemian kertauskurssi (KE6)

Ylioppilaskirjoituksiin valmistava kurssi, jolla kerrataan ja syvennetään lukion kemian oppimäärää sekä keskitytään ylioppilastehtäviin ja niiden ratkaisuteknikoihin. Kokeena preliminäärikoe. Numerarvostelu.

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

▪ KURSSI 7. Kemian työkurssi (KE7)

Syvennetään kursseilla KE1 - KE4 opittuja tietoja empiirisin keinoin. Kurssilla opetellaan demonstraatioiden suunnittelua ja toteutusta, mittaustulosten käsittelyä ja työselostusten laatimista. Mahdollinen yrityk- tai laboratoriovierailu. Arvostelu: suoritusmerkintä.

5.11. FILOSOFIA

Arviointi

Filosofiassa arviointi kohdistuu ajattelun taitojen ja keskeisten käsitteiden hallintaan sekä kykyyn ilmaista filosofista ajattelua. Tämä tarkoittaa kykyä kriittisesti eritellä ja problematisoida informaatiota, hahmottaa ja täsmentää sen käsitteellistä rakennetta sekä esittää asiasta perusteltu arvostelma. Arvioinnin tulee tukea ja kehittää opiskelijan taitoa arvioida omaa ajatteluaan ja rohkaista opiskelijoita oman opiskelunsa suunnitteluun ja kehittämiseen. Kurssien arvioinnissa käytetään monipuolisia menetelmiä, ja filosofian yleisten tavoitteiden saavuttamista arvioidaan kurssikohtaisten tavoitteiden ja keskeisten sisältöjen kautta.

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Johdatus filosofiseen ajatteluun (F1)

Keskeiset sisällöt

- mitä filosofia on, filosofisten kysymysten ja filosofisen ajattelun luonne filosofian perinteessä ja ajankohtaisiin ongelmiin sovellettuna
- johdonmukaisen argumentaation ja pätevän päättelyn perusteet ja niiden harjoittelu suullisesti ja kirjallisesti
- keskeisiä filosofisia peruskysymyksiä ja -erotteluja: henki ja aine, vapaus ja välttämättömyys, käsitteellinen ja empiirinen, objektiivinen ja subjektiivinen
- tiedon ja informaation, arkitiedon ja tieteellisen tiedon sekä tieteen ja pseudotieteen ero
- tiedon ja argumentaation luonne eri tiedonaloilla: miten väitteitä muodostetaan, koetellaan ja perustellaan joissain lukion oppiaineissa

▪ KURSSI 2. Etiikka (FI2)

Keskeiset sisällöt

- moraalit ja sitä pohtiva normatiivinen ja soveltava etiikka; hyve-, seuraus-, sopimus-, oikeus- ja velvollisuusetiikan perusteet
- moraalin luonne normijärjestelmänä ja sen ero juridisiin ja tapanormeihin perustuviin järjestelmiin, moraalinen relativismi
- filosofisia teorioita elämän hyvyydestä ja merkityksellisyydestä sekä hyvästä elämäntavasta
- etiikka ja yksilön moraaliset ratkaisut: ihmissuhteet ja elämänvalinnat
- eläimiä ja ympäristöä koskevia eettisiä kysymyksiä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 3. Yhteiskuntafilosofia (FI3)

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntajärjestyksen ja yhteiskunnallisten instituutioiden olemassaolo ja oikeuttaminen: yksilö- ja yhteisökeskeiset teoriat yhteiskunnasta, yhteiskuntasopimusteoriat
- oikeudenmukaisuuden eri muodot, niiden perusteleminen ja soveltaminen
- vallan käsite ja muodot, vallan oikeuttaminen, demokratian muodot ja kilpailijat, anarkismi
- työnjako, talous ja hyvinvointi, talouden toimintaperiaatteiden ja omistamisen oikeuttaminen
- poliittiset ihanteet ja niiden toteuttaminen: vapaus, tasa-arvo ja solidaarisuus; konservatismi, liberalismi ja sosialismi; kansallisvaltiot ja globaali näkökulma
- yhteiskunnalliset jännitteet ja ristiriidat sekä niiden ratkaiseminen: oikeusvaltio ja sen vaihtoehdot,
- yhteiskuntajärjestyksen luhistuminen – sodat, sisällissodat, terrori sekä holokausti ja muut kansanvainot yhteiskuntafilosofisina ongelmina
- ajankohtaisia yhteiskuntafilosofisia kysymyksiä: sukupuolen rakentuminen, informaatioteknologia, kulttuurien kohtaaminen, kestävä tulevaisuuden rakentaminen

▪ KURSSI 4. Tieto, tiede ja todellisuus (FI4)

Keskeiset sisällöt

- metafysiikan keskeiset kysymykset ja käsitteet, erilaisia käsityksiä metafysiikan luonteesta ja todellisuuden perusrakenteesta
- olemassaolon kysymyksiä: muutos ja pysyvyys, oliot ja ominaisuudet, mahdollinen ja välttämätön, reaallinen ja virtuaalinen
- todellisuuden ilmeneminen ja hahmottaminen
- totuuden luonne ja totuusteoriat
- tiedon mahdollisuus ja rajat, tiedon oikeuttaminen
- tieteellisen tutkimuksen luonne ja menetelmät, tieteellinen päättely; ilmiön, tutkimusaineiston, mallin ja teorian käsitteet sekä niiden keskinäinen suhde
- selittäminen ja tieto luonnon- ja ihmistieteissä sekä formaaleissa tieteissä: tietäminen ja ennustaminen, ymmärtäminen ja tulkinta

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ KURSSI 5. Filosofian kertauskurssi (FI5)

Kurssilla valmistaudutaan filosofian ylioppilaskirjoitukseen kertaamalla tärkeitä teemoja ja pohtien ja jäsenellen yhdessä ylioppilaskoetehtäviä sekä tehden niitä itsenäisesti. Kurssi antaa hyvät valmiudet filosofian ylioppilaskirjoituksissa menestymiselle. Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

5.12. PSYKOLOGIA

Arviointi

Arvioinnissa kiinnitetään huomiota opiskelijoiden sekä tiedolliseen osaamiseen että kykyyn soveltaa psykologista tietoa arkipäivän tilanteisiin ja elämään. Arvioinnissa painotetaan tiedon muok-

kaamistaitoa ja kokonaisuuksien hallintaa yksittäisten tietojen toistamisen sijasta. Opiskelija osoittaa monipuolisilla tavoilla, että hän on ymmärtänyt keskeiset sisällöt ja pystyy arvioimaan ja soveltamaan oppimaansa tietoa.

PAKOLLINEN KURSSI

▪ KURSSI 1. Psyykkinen toiminta ja oppiminen (PS1)

Keskeiset sisällöt

Tietoinen ja tiedostamaton psyykkinen toiminta

- ihmisen toimintaan vaikuttavat biologiset tekijät sekä perustieto hermoston toiminnasta
- perustietoa tunteista ja motivaatiosta
- kognitiivisten tulkintojen merkitys ihmisen toiminnassa

Sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden vaikutus ihmisen toimintaan

- perustietoa sosiaalistumisesta ja normien omaksumisesta
- esimerkkejä yksilön toimintaan vaikuttavista tilannetekijöistä

Perehtyminen johonkin valinnaiseen ilmiöön, kuten aggressiivisuus, jännittäminen, riippuvuudet, syömiskäyttäytyminen, sosiaalinen vuorovaikutus, onnellisuus tai rakkaus

Opiskelu ja oppiminen psykologian näkökulmista

- oppimisen biologinen, kognitiivinen ja sosiokulttuurinen perusta
- tehokkaat opiskelumenetelmät
- motivaatio ja oppiminen

Psykologisen tiedon muodostuminen

- psykologian tutkimuskohteet
- arkitiedon ja tieteellisen tiedon ero
- esimerkkejä psykologian tutkimusmenetelmistä

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 2. Kehittyvä ihminen (PS2)

Keskeiset sisällöt

Kehityksen tutkiminen

Kehityksen osa-alueet ja niihin vaikuttavat tekijät lapsuudessa ja nuoruudessa

- fyysis-motorinen kehitys
- kognitiivinen kehitys
- emotionaalinen kehitys
- psykososiaalinen kehitys
- minuuden ja minäkäsityksen kehitys

Nuoruusiän psyykkinen kehitys ja sen erityiset haasteet

- ajattelun kehitys
- identiteetin kehitys: henkilökohtainen, sosiaalinen ja kulttuurinen identiteetti
- sukupuoli-identiteetti ja seksuaalisuuden kehittyminen
- toiminnanohjauksen kehitys ja sen hermostollinen tausta

Kehityksen jatkuvuus elämänkaaren aikana

- elämänkaaren käsite
- kehitykseen vaikuttavien tekijöiden vuorovaikutus
- jokin kehityksen jatkuvuutta selittävä teoria

Kehitykseen vaikuttavat biologiset ja sosiokulttuuriset tekijät

- hermoston kypsyminen
- aivojen muovautuminen elämänsä aikana
- perimän ja ympäristön vuorovaikutus
- varhainen vuorovaikutus ja kiintymyssuhteet
- sosialisatio ja kulttuurierot kehityksessä

▪ KURSSI 3. Tietoa käsittelevä ihminen (PS3)

Keskeiset sisällöt

- kognitiivisen toiminnan periaatteita, kuten sisäiset mallit ja havaintokehä
- kognitiivisten toimintojen neuropsykologinen perusta
- kognitiivisen psykologian ja aivotutkimuksen tutkimusmenetelmiä
- havaitseminen, tarkkaavaisuus ja muisti kognitiivisina perustoimintoina sekä niiden biologinen perusta
- jonkin valinnaisen korkeampitasoisen kognitiivisen toiminnon tarkasteleminen, esimerkiksi kieli, ongelmanratkaisu, päätöksenteko tai asiantuntijuus

▪ KURSSI 4. Tunteet, psyykinen hyvinvointi ja mielenterveys (PS4)

Keskeiset sisällöt

- tunteiden muodostuminen ja vähintään yhden tunteen biologinen perusta
- tunteet psykologisen tutkimuksen kohteena
- tunteiden universaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus
- tunteiden merkitys itseymmärryksen välineenä
- psyykinen hyvinvointi ja psyykkisen tasapainon ylläpitäminen
- uni ja nukkuminen hyvinvoinnin osatekijöinä
- stressi, kriisit ja niistä selviytymisen keinot
- keskeiset mielenterveyden ongelmat ja niiden hoito
- mielenterveyden ongelmien syntyä selittäviä tekijöitä
- sosiaalisen ympäristön merkitys yksilön hyvinvoinnille

▪ KURSSI 5. Yksilöllinen ja yhteisöllinen ihminen (PS5)

Keskeiset sisällöt

- persoonallisuuden määrittely
- persoonallisuuden pysyvyys ja muuttuvuus
- vähintään kaksi persoonallisuusteoriaa, persoonallisuuden selittämisen mallia tai näkökulmaa, kuten sosiokognitiivinen, psykodynaaminen tai humanistinen psykologia, temperamenttiteoria tai piirreteoria
- yksilöllisten erojen tutkiminen
- tilannetekijöiden ja ryhmäilmiöiden vaikutus yksilön toimintaan yhteisöissä ja sosiaalisissa verkostoissa
- kulttuurin vaikutus persoonallisuuteen, vuorovaikutukseen ja yhteisölliseen toimintaan

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 6. Sosiaalipsykologia (PS6)

Keskeiset sisällöt:

- yksilöiden, ryhmien, yhteisöjen ja kulttuurien välisiin suhteisiin vaikuttavat tekijät
- ryhmäilmiöt ja vuorovaikutustilanteet
- kommunikaatitaitojen merkitys työssä, koulussa ja yhteiskunnassa
- ajattelussa piilevien ennakkoluulojen ja stereotyyppien tunnistaminen ja vähentäminen
- sosiaalipsykologian soveltaminen ajankohtaisiin aiheisiin ja arkielämään

KURSSI 7. Kertauskurssi (PS7)

Keskeiset sisällöt

- pakollisten ja valinnaisten kurssien sisällöt asiakokonaisuuksina
- yhdistellään eri kurssien sisältöjä järkevästi
- ainereaalin vastaustekniikka
- ainereaaliohjeet
- arvioidaan omia ja muiden esseevastauksia

5.13. HISTORIA

Arviointi

Oppimisen arvioinnin perusteina ovat historian tiedonalalle ominaisten tietojen ja taitojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan valmiuksia rakentaa tiedoistaan jäsentyneitä kokonaisuuksia, erotella olennaista ja epäolennaista tietoa, hallita aikasuhteita ja syy-yhteyksiä sekä arvioida historian ilmiöitä ja historian tiedon käyttöä kriittisesti.

Kurssin arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön sekä opiskelijan kykyyn soveltaa opittua käytännössä, kuten taitoon käyttää historiallista tietoa perustellun mielipiteen muodostamisen välineenä ja valmiuksiin arvioida kriittisesti historian tulkintoja ja käyttöä

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Ihminen ympäristön ja yhteiskuntien muutoksessa (HI1)

Keskeiset sisällöt

Historia tieteenalana

- historian tutkimus, tutkimusmenetelmät ja lähteiden käyttö

Pyyntikulttuureista korkeakulttuureihin ja kauppavaltioihin

- maanviljely, työnjako ja kulttuurin synty

- suurten jokilaaksojen kulttuurit

Välimeren talousalue ja yhteiskunnat antiikin aikana

Keskiajan talous ja yhteiskunta

- feodaaliyhteiskunta

- keskiajan väestö, kauppa ja kaupunki

Maailmantalouden syntyminen

- löytöretkien edellytykset ja seuraukset yhteiskunnille

- kolonialismi ja globaalin talouden ensiaskeleet

Teollistumisen edellytykset sekä taloudelliset ja yhteiskunnalliset seuraukset

- modernin tieteen ja teknologian kehitys, tuottavuuden kasvu ja elintason nousu

- muutokset sukupuolten asemassa ja työjaossa

- muuttoliikkeet ja ympäristövaikutukset

Modernin kulutusyhteiskunnan kehitys ja talouskasvun rajat

- laajeneva hyvinvointi ja palveluyhteiskunnan synty

- väestöllinen muuntuminen ja sen yhteiskunnalliset edellytykset ja vaikutukset

- 2000-luvun verkottuva maailma

▪ KURSSI 2. Kansainväliset suhteet (HI2)

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen politiikan perusteet

- historian käyttö politiikan välineenä

Kansallisvaltioiden huippukausi ja maailmansotien aika

- imperialismin, nationalismin ja muiden aatteiden vaikutukset kansainväliseen politiikkaan ja yhteiskuntiin

- ensimmäisen maailmansodan seuraukset

- demokraattiset ja totalitaariset valtiot kansainvälisessä politiikassa

- ihmisoikeuskysymykset, holokausti ja muut kansanmurhat

- toinen maailmansota seurauksineen

Jakautunut maailma

- kylmän sodan supervaltakilpailun ideologiset, taloudelliset ja sotilaalliset muodot

- dekolonisaation merkitys ja vaikutukset

- kylmän sodan päättyminen ja sen seuraukset

Keskinäisriippuvuuksien maailma

- Lähi-itä ja muut konfliktialueet sekä vastakkainasettelujen monet muodot
- maailman uudet valtakeskittymät ja niiden vuorovaikutussuhteet
- YK ja muut kansainväliset rauhanrakentajat

▪ KURSSI 3. Itsenäisen Suomen historia (HI3)

Keskeiset sisällöt

Miten Suomesta tuli Suomi?

- Ruotsin ajan perintö ja autonomian merkitys sekä 1860-luvun murroskausi
- kulttuuriset, yhteiskunnalliset ja sosiaaliset muutokset 1800- ja 1900-lukujen taitteessa
- Suomen itsenäistymisprosessi ja itsenäisyyden alkuvuodet
- itsenäistyminen kansainvälisessä kontekstissa
- sisällissodan syyt ja seuraukset sekä eheyttämisen aika
- Suomi kansainvälisissä konflikteissa
- turvallisuuspoliittiset vaihtoehdot ennen toista maailmansotaa
- Suomi toisessa maailmansodassa
- Suomen sisäpolitiikka ja asema kansainvälisessä politiikassa kylmän sodan aikana ja sen jälkeen
- Kohti nykyistä Suomea
- yhteiskunnan ja talouden rakennemuutokset ja hyvinvointivaltio
- kulttuuri, tiede ja osaaminen
- kulttuurisesti monimuotoistuva ja kansainvälistyvä Suomi

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 4. Eurooppalaisen maailmankuvan kehitys (HI4)

Keskeiset sisällöt

Antiikin kulttuuripiiri

- kulttuurit ja elämäntavat
- tieteen ensiaskleet ja demokratian synty

Keskiajan kulttuuri

- keskiaikainen maailmankuva
- uskonto, kulttuuri ja kulttuuripiirien vuorovaikutus

Uuden ajan murros

- renessanssi ja tiedon vallankumous
- reformaation merkitys
- itsevaltiuden ajan kulttuuri

Valistuksen aikakausi

- luonnontieteellisen maailmankuvan kehitys
- valistuksen aatepohja ja sen vaikutukset
- ihmisoikeuksien ja tasa-arvoajattelun syntyminen

Aatteiden ja teollistumisen aika

- keskeiset aatesuuntaukset ja taidevirtaukset
- tiede uskonnon haastajana
- porvariston vuosisata ja yhteiskunnalliset muutokset

Monimuotoinen nykyaika

- massojen aika, populaarikulttuurin synty ja sen kaupallistuminen
- kulttuurin globalisoituminen
- sukupuoliroolien murros
- tieteen kehitys ja median kasvava merkitys

▪ KURSSI 5. Ruotsin itämaasta Suomeksi (HI5)

Keskeiset sisällöt

Suomen alue ennen ristiretkiä

- tutkimusmenetelmät ja käsitykset Suomen väestöryhmien alkuperästä
- rautakautinen heimoyhteiskuntien Suomi

Keskiaika

- Itämeren alueen valtiollinen kehittyminen
- kirkollisen ja maallisen vallan muotoutuminen
- yhteiskunta, elinkeinot, elämäntapa ja kulttuuri

Uusi aika

- reformaatio ja vahvistuva hallitusvalta
- Ruotsin suurvaltapyrkimysten vaikutus Suomeen
- sääty- ja maatalousyhteiskunta
- kehittyvä talous

Ruotsista Venäjän osaksi

- Suomen aseman muutos ja yhteiskunnalliset uudistukset Ruotsin ajan lopulla
- Suomen liittäminen Venäjään ja autonomian synty
- kansallinen herääminen, sivistys, tiede ja taide

▪ **KURSSI 6. Maailman kulttuurit kohtaavat (HI6)**

Keskeiset sisällöt

Kulttuurintutkimuksen perusteet ja käsitteet

Kurssilla tarkasteltavaksi kohteeksi valitaan yksi tai useampi seuraavista:

- Amerikan alkuperäiskulttuurit
- Australian ja Oseanian alkuperäiskulttuurit
- Aasian kulttuurit
- Afrikan kulttuurit
- arktiset kulttuurit
- Latinalaisen Amerikan kulttuurit
- Lähi-idän kulttuurit

KOULUKOHTAISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ **KURSSI 7. Maailmantilanne nyt (HI7)**

Keskeiset sisällöt

Sisällöt määräytyvät ajankohtaisten uutisaiheiden mukaan mutta kurssilla syvennetään Lähi-Idän tilanteen historia- ja nykytietoja, vahvistetaan Euroopan Unionin tilanteen tuntemusta sekä painotetaan sotilaallisen ja taloudellisen hegemoniakilpailun kannalta tärkeitä valtiollisia toimijoita sekä globaalin talouden ja ekologisen tilanteen synnyttämiä haasteita.

Arviointi

Kurssista annetaan numeroarvostelu. Kurssi arvioidaan kurssikokeella ja ajankohtaista uutisaihetta käsittelevällä raportilla tai tutkielmalla.

▪ **KURSSI 8. Historian kertauskurssi (HI8)**

Keskeiset sisällöt

Historian periodisointi, historian keskeiset käännekohtat ja tapahtumat

Lähdekritiikkiä edellyttävät harjoitukset yhdessä ja yksin

Erilaiset historian ylioppilastehtävyytyypit ja tehtävien ratkaisut

Esseevastauksen jäsentelyohjeet ja vaihtoehtoiset tavat laatia esseevastauksia

Jäsentelyharjoitukset sekä esseetehtävät

Arviointi

Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

5.14. YHTEISKUNTAOPPI

Arviointi

Oppimisen arvioinnin lähtökohtana ovat yhteiskuntaopin tiedonaloille ominaisten tietojen, taitojen ja toimintatapojen hallinta sekä oppiaineen yleisten tavoitteiden saavuttaminen. Oppimisprosessin

aikana annettu arviointi ja palaute tukevat ja edistävät opiskelijan kykyä hallita keskeisiä käsitteitä ja suuria kokonaisuuksia sekä arvioida asioiden välisiä yhteyksiä, syy-seuraussuhteita ja niiden merkitystä.

Arviointi perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen osaamisen näyttöön. Huomiota kiinnitetään opiskelijan tiedonhankintataitoihin, kykyyn ilmaista tietojaan ja argumentoida jäsentyneesti sekä taitoa arvioida ja tulkita kriittisesti yhteiskunnallisia ilmiöitä ja eri tavoin esitettyä sanallista, numeerista ja graafista informaatiota.

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Suomalainen yhteiskunta (YH1)

Keskeiset sisällöt

Suomalaisen yhteiskunnan rakenne

- Suomen väestön demografinen ja sosiaalinen rakenne
- väestörakenteen muutoksiin vaikuttavat tekijät

Oikeusvaltio ja sisäinen turvallisuus

- kansalaisen perusoikeudet ja velvollisuudet
- oikeuslaitos sekä tuomio- ja järjestysvalta

Hyvinvointi ja tasa-arvo

- hyvinvointivaltion tehtävät ja voimavarat
- pohjoismaisen hyvinvointivaltion rahoitus, edut ja haasteet
- yhteiskunnallinen tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus

Valta, vaikuttaminen ja päätöksenteko

- yhteiskunnallisen vallankäytön muodot
- demokratia ja muut poliittiset järjestelmät
- Suomen kunnallinen ja valtiollinen päätöksentekojärjestelmä
- kansalaisyhteiskunnan vaikuttamiskeinot: vaalit, puolueet, järjestötoiminta ja aktiivisen kansalaisuuden merkitys
- muuttuva mediakenttä

▪ KURSSI 2. Taloustieto (YH2)

Keskeiset sisällöt

Kansantalous ja yksilön talous

- talouden peruskäsitteet ja taloutta koskevan tiedon muodostaminen
- oman talouden hoito
- työnteko, yrittäjyys ja yritykset sekä niiden rooli kansantaloudessa
- kansantalouden kiertokulku sekä kotitalouksien ja kansantalouden vuorovaikutus

Markkinat, suhdanteet ja talouselämä

- vapaa kilpailu ja hinnanmuodostus
- rahoituslaitokset, sijoittaminen ja riskien hallinta
- talouden suhdannevaihtelut
- työttömyys ja työvoimapula

Talouspolitiikka

- talouskasvun lähtökohdat, edut ja ongelmat
- verotuksen merkitys veronmaksajille sekä valtion ja kuntien taloudelle
- talouspolitiikan keinot
- politiikan ja markkinavoimien merkitys taloudellisessa päätöksenteossa

Kansainvälinen talous ja Suomi

- globaalitalous
- Suomen ulkomaankauppa ja sen merkitys
- talouden tulevaisuudennäkymät

▪ **KURSSI 3. Suomi, Eurooppa ja muuttuva maailma (YH3)**

Keskeiset sisällöt

Eurooppalaisuus ja eurooppalainen identiteetti

- arvot, poliittiset kulttuurit ja kulttuurinen moninaisuus
- perusvapaudet ja kansalaisuus
- Suomi ja Pohjoismaat Euroopassa

Euroopan yhdentymisen tavoitteet ja toiminta

- EU:n päätöksenteko ja yhteinen talous- ja rahapolitiikka sekä niiden haasteet
- Suomi osana eurojärjestelmää
- EU:n ja lähialueiden haasteet ja mahdollisuudet

Turvallisuus ja tulevaisuuden muuttuvat haasteet

- Suomen turvallisuusympäristö ja turvallisuuspolitiikka sekä uudet turvallisuusuhat
- kansainvälisen yhteisymmärryksen edistäminen ja Suomi
- globalisaatio, ympäristö, väestö ja kestävä tulevaisuus

VALTAKUNNALLINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ **KURSSI 4. Kansalaisen lakitieto (YH4)**

Keskeiset sisällöt

Lakitiedon perusteet

- peruskäsitteet ja oikeudellisen tiedon hankkiminen

Kansalaisen yleisimmät oikeustoimet

- perheoikeus
- työoikeus
- kuluttajansuoja
- velka, vakuudet ja maksukyvyttömyys
- asuminen
- muutoksenhaku viranomaisten päätöksiin
- tekijänoikeudet
- ympäristöoikeus

Rikos- ja prosessioikeus

- rikostutkinta ja syyteharkinta
- oikeudenkäynti ja sen vaihtoehdot
- rangaistukset
- kansainvälinen oikeus ja siihen vetoaminen

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ **KURSSI 5. Yhteiskuntaopin kertauskurssi (YH5)**

Kurssilla

- kerrataan keskeisiä talouteen, juridiikkaan, yhteiskuntaan ja Euroopan Unioniin sekä globalisaatioon liittyviä asioita, käsitteitä ja ilmiöitä
- analysoidaan erilaisia tehtävätyyppejä ja vanhoja ylioppilastehtäviä
- laaditaan hyviä jäseneltyjä yhteiskuntaopin esseevastauksia
- saadaan hyvät valmiudet menestyä yhteiskuntaopin reaalikokeessa

Arviointi

Kurssista annetaan suoritusmerkintä. Opiskelijan toivomuksesta kurssi voidaan arvostella. Kurssiin kuuluvien tehtävien suorittamisella voidaan vaikuttaa yhteiskuntaopin kokonaisarvosanaan.

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

▪ KURSSI 6. Yhteiskuntaoppia käytännössä (YH6)

Kurssi voidaan suorittaa eri tavoin yhteisöllisenä toimintana koulun ulkopuolella tai koulutyöhön nivoutuneena. Yhteiskuntaopin soveltamista ovat esimerkiksi Nuorisoparlamentissa vaikuttaminen, yrittäjyyteen perehtyminen ja YK-simulaatioon osallistuminen. Kurssilla voidaan myös ottaa pääpainoksi ajankohtaisten yhteiskunnallisten ilmiöiden syvälinen tarkastelu. Kurssin hyväksymisen edellytyksenä on vaihtoehtoisesti suunnitelma tavoitteista ja portfolio tai todistus toimintaan osallistumisesta sekä esitys oppitunnilla tai muussa yhteisessä tilaisuudessa. Suoritusmerkintä.

5.15. USKONTO

Arviointi

Arviointi ohjaa ja kannustaa opiskelijoita oman oppimisprosessin pitkäjänteiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen. Uskonnon opetuksessa arviointi kohdistuu uskontoihin liittyvään tiedon hallintaan, soveltamiseen ja arvioimiseen sekä katsomuksellisten dialogitaitojen hallintaan. Arvioinnissa korostuvat katsomukselliseen yleissivistykseen ja vuorovaikutukseen liittyvät taidot.

EVANKELIS-LUTERILAINEN USKONTO

PAKOLLISET KURSSIT

▪ KURSSI 1. Uskonto ilmiönä – kristinuskon, juutalaisuuden ja islamin jäljillä (UE1)

Keskeiset sisällöt

- uskonto ilmiönä, uskonnon määrittely ja tutkiminen
- nykyajan uskonnollisuus, sekularisaatio, uskonnottomuus ja uskonnonvapaus
- maailman ja Suomen uskontotilanne
- Lähi-idän monoteististen uskontojen kulttuuritausta, synty sekä niiden keskeiset ja yhteiset piirteet
- pyhien kirjojen synty, asema, käyttö ja tulkintatavat juutalaisuudessa, kristinuskossa ja islamissa
- juutalaisuuden ja islamin sisäinen monimuotoisuus, etiikka, elämäntapa, suhde yhteiskuntaan eri puolilla maailmaa sekä merkitys länsimaiselle kulttuuripiirille
- ajankohtaisia katsomusten kohtaamiseen liittyviä kysymyksiä

▪ KURSSI 2. Maailmanlaajuinen kristinusko (UE2)

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon asema ja vuorovaikutus ympäröivän kulttuurin kanssa eri puolilla maailmaa
- katolisen, ortodoksisen ja protestanttisen, erityisesti luterilaisen, kristillisyyden synty, erityispiirteet, eettinen ajattelu ja yhteiskunnalliset vaikutukset
- karismaattinen kristillisuus ja kontekstuaalinen teologia
- kristillisperäisten uskontojen pääpiirteet
- uskonnon asema ja sen taustat eri puolilla Eurooppaa
- ekumenia ja katsomusten dialogi
- ajankohtaisia kristinuskoon liittyviä kysymyksiä ja niiden taustoja

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ KURSSI 3. Maailman uskontoja ja uskonnollisia liikkeitä (UE3)

Keskeiset sisällöt

- hindulainen maailmankuva ja elämäntapa sekä hindulaisuuden monimuotoisuus ja vaikutukset Intian kulttuuriin, yhteiskuntaan ja politiikkaan
- Intian nykypäivän uskontotilanne
- jainalaisuuden ja sikhiläisyyden keskeiset piirteet
- buddhalainen elämäntapa sekä buddhalaisuuden opetukset, suuntaukset ja keskeiset vaikutukset Aasian kulttuureihin
- Kiinan vanhan kansanuskon, kungfutselaisuuden ja taolaisuuden keskeiset piirteet ja vaikutus

kiinalaiseen ajatteluun ja yhteiskuntaan

Kiinan nykypäivän uskontotilanne

- shintolaisuus Japanin etnisenä uskontona sekä uskontojen vaikutuksia yhteiskuntaan ja politiikkaan Japanissa

Aasian uskontojen vaikutus länsimaissa

- luonnonuskontojen ja vodoun keskeiset piirteet ja levinneisyys
- uusien uskonnollisten liikkeiden taustaa ja keskeisiä piirteitä

▪ **KURSSI 4. Uskonto suomalaisessa yhteiskunnassa (UE4)**

Keskeiset sisällöt

Suomen uskontotilanne, suomalainen uskonnollisuus ja sekularisaatio

- uskonnollisten yhteisöjen muodot ja niiden suhde yhteiskuntaan
- uskonnot yhteiskunnan muokkaajina Suomessa eri aikoina
- uskontojen ja katsomusten välinen dialogi tämän päivän Suomessa
- uskonto ja uskonnolliset yhteisöt suomalaisessa ja yleiseurooppalaisessa lainsäädännössä, uskonnon- ja katsomuksenvapaus sekä yhdenvertaisuuteen ja syrjintään liittyvät kysymykset
- uskonnon merkitys ja näkyvyys julkisella sektorilla, politiikassa, työelämässä ja taloudessa
- uskonnolliset yhteisöt kolmannen sektorin toimijoina
- uskonto yksilöiden ja perheiden elämässä ja tapakulttuurissa
- uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnoton tapakulttuuri Suomessa
- osana kurssia voidaan toteuttaa vapaaehtoisprojekti tai perehtyä jonkin uskonnollisen yhteisön yhteiskunnalliseen toimintaan

▪ **KURSSI 5. Uskonnot tieteessä, taiteessa ja populaarikulttuurissa (UE5)**

Keskeiset sisällöt

- uskonnon tutkimuksen ajankohtaisia näkökulmia ja menetelmiä eri tieteenaloilla: uskontotieteen ja teologian eri tutkimusalat sekä taiteentutkimus, kulttuurintutkimus ja yhteiskuntatieteet
- uskonnon, taiteen ja populaarikulttuurin eri muotojen vuorovaikutus
- uskonnollisten tilojen arkkitehtuuri uskonnon ja sen erityispiirteiden kuvaajana
- uskonnollisia teemoja, symboliikkaa ja myyttejä eri taidemuodoissa ja populaarikulttuurissa
- Raamatun kertomusten ja kristillisen opin erilaisten tulkintojen tarkastelu taiteen eri muotojen avulla
- muinaissuomalainen uskonto ja kristinusko suomalaisessa kulttuuriperinnössä

▪ **KURSSI 6. Uskonnot ja media (UE6)**

Keskeiset sisällöt

- uskonnollinen media ja median käyttö uskonnoissa
- uskonnollisen kielen ja kuvaston käyttö eri medioissa
- uskontojen mediajulkisuus
- uskonnollinen media ja median hyödyntäminen uskonnoissa
- median vaikutus uskontoilmiöihin, kuten asenteet ja uskontoihin liittyvät mielikuvat, uskonnot ja konfliktit, uskonnot ja rauhan rakentaminen, uskontokritiikki
- uskontoon liittyvän mediasisällön tuottaminen tai media-analyysi

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ **KURSSI 7. Kertauskurssi (UE7)**

Keskeiset sisällöt

- lukion pakollisten kurssien sisällöt pääpiirteissään
- ainereaali-ohjeet

5.17. TERVEYSTIETO

Arviointi

Arviointi kohdistuu terveystiedon tavoitteiden saavuttamiseen terveysosaamisen eri osa-alueilla kurssikohtaisia tavoitteita ja keskeisiä sisältöjä painottaen. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota terveyttä ja sairautta koskevan tiedon ja syy- ja seuraussuhteiden ymmärtämiseen sekä siihen, miten opiskelija osaa soveltaa, analysoida, arvioida ja yhdistää erilaisiin lähteisiin perustuvaa tietoa. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan toiminnallisten taitojen kehittyminen. Oppimisprosessin aikana annettu arviointi ja palaute tukevat opiskelijaa kehittämään terveyttä ja sairautta koskevaa eettisestä arvopohdintaa ja taitoja perustella terveysvalintoja sekä arvioida yhteisössä tehtyjä terveyttä ja sairautta koskevia ratkaisuja. Kurssin arvosana perustuu jatkuvaan ja monipuoliseen näyttöön terveysosaamisen eri osa-alueilla. Arviointi ei kohdistu opiskelijan arvoihin, asenteisiin, terveyskäyttäytymiseen tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

PAKOLLINEN KURSSI

▪ Kurssi 1. Terveyden perusteet (TE1)

Keskeiset sisällöt

- fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toiminta-, opiskelu- ja työkyky: terveyttä edistävä liikunta ja ravinto, painonhallinta, uni ja lepo, seksuaaliterveys, opiskeluhyvinvointi
- omasta terveydestä huolehtiminen ja muut itsehoitotaidot sekä hätäensiapu
- riippuvuuden eri muodot, tupakka, alkoholi ja huumeet, peli- ja nettiriippuvuus
- kansantaudit ja keskeiset tartuntataudit
- terveyttä, terveystottumuksia ja -ongelmia selittäviä keskeisiä biologisia, psykologisia ja kulttuurisia ilmiöitä, teorioita ja malleja

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ Kurssi 2. Ihminen, ympäristö ja terveys (TE2)

Keskeiset sisällöt

- perimän, luonnonympäristöjen ja rakennetun ympäristön sekä psykososiaalisen ympäristön ja yhteisöjen terveysvaikutukset
- terveys ja elämäntapa, kuolema osana elämäntapaa
- ihmissuhteet ja sosiaalinen tuki
- seksuaalisuus ja seksuaalioikeudet sekä seksuaali- ja lisääntymisterveys
- mielenterveyttä suojaavat ja kuormittavat tekijät
- erilaiset kriisit ja niiden kohtaaminen
- työhyvinvointi ja ergonomia
- turvallisuus ja väkivallan ehkäisy
- media- ja kulttuuriympäristön ja terveysviestinnän merkitys ja kriittinen tulkinta

▪ Kurssi 3. Terveyttä tutkimassa (TE3)

Keskeiset sisällöt

- yhteiskunnallisten olosuhteiden, terveys- ja muun yhteiskuntapolitiikan, tieteellisen tutkimuksen, terveyskäsitysten ja teknologian kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen
- terveys- ja sosiaalipalvelujen kehitys, muutos ja yhteydet väestön terveyteen sekä keskeiset terveys- ja sosiaalipalvelujen toimijat
- terveyserot ja niihin vaikuttavat tekijät Suomessa ja maailmalla, terveyserojen kaventaminen
- terveyden ja terveystietämisen tutkiminen
- keskeiset terveyteen ja sairauteen liittyvät eettiset ja oikeudelliset kysymykset, potilaan oikeudet globaalit terveystietämystekijät ja niihin vaikuttaminen

5.18. LIIKUNTA

Arviointi

Liikunnan arvioinnin tehtävänä on antaa opiskelijalle palautetta opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta, oppiaineen opiskelun etenemisestä ja edistää opiskelijan oppimista. Liikunnan arviointi koostuu sekä fyysisen toimintakyvyn että sosiaalisen ja psyykkisen toimintakyvyn opetuksen tavoitteiden saavuttamisesta. Fyysisten kunto-ominaisuuksien tasoa ei käytetä arvioinnin perusteena. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon opiskelijan terveydentila ja erityistarpeet.

PAKOLLISET KURSSIT

- **Kurssi 1. Energiaa liikunnasta (LI1)**

Keskeiset sisällöt

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat liikunnallisten perustaitojen soveltaminen ja fyysisten ominaisuuksien harjoittaminen eri liikuntatehtävissä, -muodoissa ja -lajeissa opiskeluympäristön mahdollisuuksia monipuolisesti käyttäen.

- **Kurssi 2. Aktiivinen elämäntapa (LI2)**

Keskeiset sisällöt

Kurssin keskeisiä sisältöjä ovat fyysisten ominaisuuksien arviointi, hengitys- ja verenkiertoelimistöä kuormittava liikunta, lihaskuntoharjoittelu ja kehonhuolto. Opiskelijat ohjataan havainnoimaan arkisia toimintatapojaan ja valintojaan fyysisen aktiivisuuden ja terveyden näkökulmista. Opiskelijat saavat ohjausta ja palautetta liikunnallisen elämäntavan ja fyysisesti aktiivisen arjen toteuttamiseen.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **Kurssi 3. Terveyttä liikkuen (LI3)**

Kurssilla syvennetään erityisesti fyysiseen toimintakykyyn liittyviä taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on oman säännöllisen liikunnan edistäminen sekä fyysisten ominaisuuksien seuraaminen ja kehittäminen. Opettaja ohjaa liikuntaohjelman suunnittelua ja toteutusta. Liikuntasuunnitelmaa toteutetaan mahdollisuuksien mukaan liikuntateknologiaa hyväksi käyttäen.

- **Kurssi 4. Yhdessä liikkuen (LI4)**

Kurssilla syvennetään erityisesti sosiaalisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on edistää opiskelijoiden sosiaalista yhteenkuuluvuutta. Työtavoissa painottuu opiskelijaryhmän aktiivinen osallisuus, toiminnallisuus ja yhteistoiminta. Kurssin sisältönä voi olla jokin yhdessä toteutettava liikunta, kuten vanhojenpäivän tanssit tai muu projektiluonteinen kokonaisuus.

- **Kurssi 5. Hyvinvointia liikkuen (LI5)**

Kurssilla syvennetään erityisesti psyykkisen toimintakyvyn osa-alueen taitoja ja tietoja. Kurssin tavoitteena on tukea opiskelijan jaksamista ja lisätä opiskeluvireyttä rentouttavien ja elämyksellisten liikuntakokemusten kautta. Monipuoliset liikuntatehtävät mahdollistavat osallisuuden, liikunnallisen pätevyyden ja kehollisen ilmaisen kokemuksia.

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

- **Kurssi 6. Uusia tuulia (LI6)**

Tutustutaan uudempiin ja oppilaalle oudompiin liikuntalajeihin yhdessä ryhmän kanssa laaditun ohjelman mukaisesti. Pääsisältönä perinteisestä koululiikunnasta poikkeavat liikuntamuodot.

5.19. MUSIIKKI

Musiikin opetuksessa arviointi tukee myönteisesti jokaisen opiskelijan musiikillisen osaamisen kehittymistä ja musiikkisuhteen syventymistä. Oppimisprosessin aikana opiskelijat saavat ja antavat monipuolista palautetta, mikä ohjaa opiskelijaa arvioimaan ja edistämään omaa oppimistaan. Luottamuksellisessa ja turvallisessa ilmapiirissä tapahtuva arviointi kohdistuu koko musiikinopiskelun prosessiin ja opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumiseen. Arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan lähtötaso sekä se, että opiskelijan osaaminen voi ilmetä millä tahansa musiikin osa-alueella. Musiikissa arvioidaan opiskelijan musiikillista toimintaa koulussa, ei hänen musikaalisuuttaan.

PAKOLLISET KURSSIT

- **Kurssi 1. Musiikki ja minä (MU1)**

Keskeiset sisällöt

Opiskelija kehittää äänenkäyttöään ja soittotaitoaan musiikillisen ajattelun ja ilmaisun välineenä. Kurssilla syvennetään musiikin ja musiikkikäsitteiden tuntemusta käytännön musisoinnin avulla. Opiskelija oppii tarkkailemaan ääniympäristöään ja perehtyy kuulonhuoltoon.

- **Kurssi 2. Moniääninen Suomi (MU2)**

Keskeiset sisällöt

Opiskelussa käytetään monipuolisia työtapoja, erityisesti musisoimista ja kuuntelua. Musisoitaessa kiinnitetään huomiota oman taiteellisen ilmaisun sekä kuuntelu- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen. Musiikkiohjelmistoon valitaan eri musiikinlajeja populaari- ja taidemusiikista perinnemusiikkiin.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **Kurssi 3. Ovet auki musiikille (MU3)**

Keskeiset sisällöt

Kurssilla tutustutaan syvällisesti joihinkin musiikinlajeihin tai musiikkikulttuureihin. Opiskelija kehittää musisoimistaitojaan sekä taitojaan hankkia ja käsitellä tietoa. Kurssin voi suorittaa myös projektina.

- **Kurssi 4. Musiikki viestii ja vaikuttaa (MU4)**

Keskeiset sisällöt

Sisältöjen tarkastelussa painottuu pyrkimys kokonaisuuksien ymmärtämiseen. Musiikin vaikuttavuutta tutkitaan analysoimalla olemassa olevaa materiaalia tai tuottamalla sitä itse. Kurssin voi suorittaa myös taiteidenvälisenä tai monialaisena projektina.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

- **Kurssi 5. Bändikurssi I (MU5)**

Bändikurssilla opiskellaan bändisoittimien hallintaa sekä niiden tehtävät yhtyeessä, äänentoistolaitteiden käyttöä, soittamisessa tarvittavia nuotteja ja sointumerkkejä sekä sovittamisen perusteita. Osana kurssiin kuuluu erilaisiin esiintymistilanteisiin osallistuminen. Kurssit 5 ja 6 opetetaan samanaikaisesti, samana vuonna voi siis suorittaa vain yhden bändikurssin.

- **Kurssi 6. Bändikurssi II (MU6)**

Bändikurssilla opiskellaan bändisoittimien hallintaa sekä niiden tehtävät yhtyeessä, äänentoistolaitteiden käyttöä, soittamisessa tarvittavia nuotteja ja sointumerkkejä sekä sovittamisen perusteita. Osana kurssiin kuuluu erilaisiin esiintymistilanteisiin osallistuminen. Kurssit 6 ja 7 opetetaan samanaikaisesti, samana vuonna voi siis suorittaa vain yhden bändikurssin.

5.20 KUVATAIDE

Arviointi

Kuvataiteen arviointi on kannustavaa, pitkäkestoista, vuorovaikutteista ja opiskelijan kuvataiteellista osaamista kehittävä. Arviointi tukee opiskelijan omakohtaista suhdetta kuvataiteeseen ja muuhun visuaaliseen kulttuuriin. Monipuolinen arviointi edistää opiskelulle asetettujen tavoitteiden toteutumista kaikissa oppimisprosessin vaiheissa. Näin arvioinnilla tuetaan opiskelijan oppimaan oppimisen taitojen syventämistä. Arvioinnin kokonaisuuteen kuuluu myös itsearviointia ja vertaisarviointia. Arviointi kohdistuu visuaaliseen havaitsemiseen ja ajatteluun, kuvalliseen tuottamiseen, visuaalisen kulttuurin tulkintaan sekä esteettiseen, ekologiseen ja eettiseen arvottamiseen. Kurssien arvioinnissa otetaan huomioon opiskelijan kuvataiteellisen osaamisen kehittyminen, erilaiset työskentelyprosessit ja työskentelyn tulokset. Arvioinnilla ohjataan työtapojen ja opiskeluympäristöjen tarkoituksenmukaiseen käyttöön yksin ja ryhmässä.

PAKOLLISET KURSSIT

▪ Kurssi 1. Kuvat ja kulttuurit (KU1)

Keskeiset sisällöt

- omat kuvat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- vaikuttaminen omassa ja muiden kuvissa, taiteessa, mediassa ja muissa ympäristöissä
- erilaiset käsitykset taiteesta ja muusta visuaalisesta kulttuurista
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut kuvatulinnan keinot
- taiteen, median ja muun visuaalisen kulttuurin ajankohtaiset ilmiöt

▪ Kurssi 2. Muotoillut ja rakennetut ympäristöt (KU2)

Keskeiset sisällöt

- ympäristön kuvakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- luonto, rakennettu ympäristö, muotoilu, tuotteistaminen, palvelut, mediaympäristöt ja virtuaalimaailmat kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- ympäristön suunnittelun ja muotoilun käsitteistö ja kuvastot
- ympäristön kuvakulttuurien tulkinnan keinot
- luonnon, arkkitehtuurin ja muotoilun ajankohtaiset ilmiöt

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

▪ Kurssi 3. Osallisena mediassa (KU3)

Keskeiset sisällöt

- mediakulttuurit identiteettien rakentajina ja kulttuuriperinnön uudistajina
- median sisällöt, tuotteet, palvelut, ilmiöt ja ympäristöt kuvallisen tuottamisen lähtökohtana
- median käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- mediaesitysten tulkinnan keinot
- median ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

▪ Kurssi 4. Taiteen monet maailmat (KU4)

Keskeiset sisällöt

- taiteen maailmat identiteettien rakentajina, kulttuurisen moninaisuuden ilmentäjinä ja kulttuuriperinnön uudistajina
- eri aikoina, eri ympäristöissä ja eri kulttuureissa tuotettu kuvataide
- kuvataiteen käsitteistö, kuvatyypit ja kuvastot
- kuvalliset, sanalliset ja muut taiteen tulkinnan keinot
- taiteen ajankohtaiset ilmiöt ja kysymykset

5.21. OPINTO-OHJAUS

Opinto-ohjauksen tehtävänä on tukea opiskelijaa opinnoissa lukioaikana ja huolehtia siitä, että opiskelijalle karttuu riittävästi sellaisia tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee elämään liittyvissä siirtymä- ja muutostilanteissa, kuten siirtyessään jatko-opintoihin ja työelämään sekä kohti täysivaltaista ja aktiivista yhteiskunnan jäsenyyttä.

Ohjaustoiminta muodostaa koko lukiokoulutuksen ajan kestävän jatkumon, jonka aikana opinto-ohjauksen kurssit ja muu ohjaus tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden hankkia perustiedot ja -taidot, joiden varassa hänen on mahdollista suunnitella lukio-opintojaan ja jatko-opintojaan sekä pohtia urasuuntautumistaan.

Ohjauksella edistetään opiskeluvalmiuksien kehittymistä ja opintojen sujumista sekä tuetaan nuorta elämänsuunnittelun ja -hallinnan taidoissa sekä koulutukseen ja uravalintoihin liittyvissä päätöksissä. Tavoitteena on, että opiskelija pystyy urasuunnittelussaan ja päätöksenteossään arvioimaan realistisesti omia edellytyksiään ja mahdollisuuksiaan.

Opinto-ohjauksen tavoitteena on, että opiskelija tuntee keskeiset, jatkokoulutuksiin, ammattialoihin ja urasuunnitteluun liittyvät tietolähteet, ohjauspalvelut ja sähköiset hakujärjestelmät sekä hyödyntää niissä olevaa tietoa jatko-opintoihin hakeutumisen tukena.

Opinto-ohjauksen avulla opiskelija saa tietoa opiskelusta muissa oppilaitoksissa, lukion jälkeisistä jatko-opiskeluvaihtoehdoista, työ- ja elinkeinoelämästä sekä yrittäjyydestä.

PAKOLLISET KURSSIT

▪ Kurssi 1. Minä opiskelijana (OP1)

Keskeiset sisällöt

- opiskelu- ja tiedonhankintataidot, oppimaan oppiminen
- lukio-opintojen ja ylioppilastutkinnon suunnittelu; henkilökohtainen opiskelusuunnitelma ja ylioppilastutkintosuunnitelma
- jatko-opintojen pohtiminen ja ammatillinen suuntautuminen; jatko-opinto- ja urasuunnitelma
- itsetuntemus ja sen kehittäminen
- elämäntaitotaidot
- oman oppimisen arviointi
- jatko-opintoihin ja tulevaisuuden suunnitteluun liittyvät tietolähteet, sähköiset ohjauspalvelut ja hakujärjestelmät
- työelämään sekä toisen ja korkea-asteen koulutuspaikkoihin tutustuminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

▪ Kurssi 2. Jatko-opinnot ja työelämä (OP2)

Keskeiset sisällöt

- jatko-opintomahdollisuudet Suomessa ja ulkomailla
- työelämätietous, muuttuva ja monimuotoinen työelämä
- yrittäjyys
- työelämä- ja työnhakutaidot
- työelämään sekä jatko-opintoihin tutustuminen
- jatko-opintojen ja tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin hakeutuminen
- henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman, ylioppilastutkintosuunnitelman sekä jatko-opinto- ja urasuunnitelman päivittäminen
- lukio-opintojen kannalta kulloinkin ajankohtaiset asiat

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

▪ Kurssi 3. Opiskelutekniikka lukiossa (OP3)

Kurssilla keskitytään englannin, ruotsin ja matematiikan opiskelutekniikoihin. Kurssi järjestetään 1. opintovuoden alussa. Kurssin opettajina toimivat ko. oppiaineen 1. kurssin opettajat. Kurssia suositellaan kaikille opiskelijoille.

- **Kurssi 4. Tietotekniikka lukio-opiskelussa (OP4)**

Kurssilla lukiolainen oppii keskeisimmät lukiossa tarvittavat tietotekniset taidot. Osa taidoista hankitaan itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan.

5.22. TEEMAOPINNOT

Teemaopinnot ovat eri tiedonaloja yhdistäviä opintoja. Ne ehyttävät opetusta ja kehittävät opiskelijoiden taitoja hahmottaa ja ymmärtää yksittäistä oppiainetta laajempia kokonaisuuksia. Teemaopintojen keskeisenä tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia usean eri oppiaineen tietojen ja taitojen yhdistämiseen ja soveltamiseen. Teemaopintojen tavoitteet ja sisällöt tarkennetaan ja konkretisoidaan opetussuunnitelmassa.

Arviointi

Teemaopintojen arviointi perustuu opiskelijan taitoihin hakea tietoa, arvioida ja soveltaa sitä sekä tuottaa luotettavien lähteiden pohjalta jäsenyntyä kokonaisuuksia. Olennaisia arvioinnin kohteita ovat opiskelijan taidot arvioida kriittisesti tietolähteitä sekä ymmärtää eri tietojen ja taitojen välisiä yhteyksiä. Työskentelyn arviointi kohdistuu sen tavoitteellisuuteen ja suunnitelmallisuuteen. Opiskelijoille annetaan ohjaavaa palautetta myös vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoista sekä työvälineiden käytöstä. Teemaopintojen arvioinnissa käytetään monipuolisia arviointimenetelmiä.

VALTAKUNNALLISET SYVENTÄVÄT KURSSIT

- **Kurssi 1. Monitieteinen ajattelu (TO1)**

Kurssin tavoitteena on tarjota tilaisuuksia ajattelun taitojen kehittämiseen laaja-alaisesti ja oppiainerajat ylittävästi. Opiskelijat oppivat hahmottamaan eri tieteen- ja taiteenalojen välisiä yhteyksiä sekä niiden keskeisten periaatteiden ja käsitteiden vuorovaikutusta yhtä tiedonala laajemmissa kokonaisuuksissa. Kurssin aikana opiskelijat kehittävät kriittistä ja luovaa ajatteluaan itsenäisesti ja yhteistoiminnassa muiden kanssa. He analysoivat ja arvioivat erilaisia käsitejärjestelmiä ja näkökulmia ja käyttävät niitä johtopäätösten ja ratkaisujen tekemiseen. Kurssin keskeiset sisällöt valitaan vähintään kahdesta eri oppiaineesta tai aihekokonaisuudesta.

Kurssi järjestetään Studia Generalia-tyyppisesti. Opiskelijoille ilmoitetaan etukäteen mitkä tilaisuudet ovat hyväksyttävissä kurssisuorituksiksi. Seuratua luennoista opiskelija tekee tiivistelmän annettujen ohjeiden mukaisesti. Kurssisuoritukseen kuuluu viisi opiskelijan vapaasti valitsemaa luentokertaa.

- **Kurssi 2. Tutkiva työskentely teknologialla (TO2)**

Tieto- ja viestintäteknologian kurssin tavoitteena on, että opiskelija suunnittelee, toteuttaa ja esittää yksin tai yhteistyössä muiden opiskelijoiden kanssa johonkin ilmiöön tai aihepiiriin liittyvän dokumentoidun projektin, tutkielman, keksinnön tai muun tuotoksen. Samalla hän kehittää osaamistaan tieto- ja viestintäteknologiassa. Lisäksi tavoitteena on, että opiskelija saa tilaisuuksia oppiainerajat ylittävään työskentelyyn ja yhteistyöhön. Kurssin keskeisillä sisällöillä on yhteys kahden tai useamman eri oppiaineen tietoihin ja taitoihin sekä aihekokonaisuuksiin.

Kurssilla lukiolainen oppii keskeisimmät lukiossa tarvittavat tietotekniset taidot. Osa taidoista hankitaan itsenäisesti annettujen ohjeiden mukaan. Kurssin päätteeksi lukiolaiset saavat pienen harjoitustyön, jossa he perehtyvät tiettyyn aiheeseen syvällisemmin.

- **Kurssi 3. Osaaminen arjessa (TO3)**

Vapaaehtoistoiminnan, työelämän, liikennekasvatuksen tai kansainvälisen toiminnan kurssilla opiskelija saa tilaisuuksia tietojensa ja taitojensa soveltamiseen käytännön työtehtävissä ja tilanteissa. Tarkoituksena on vahvistaa opiskelijoiden koulussa hankkiman osaamisen ja arkielämän välistä yhteyttä. Kurssin tavoitteena on, että opiskelija oppii ymmärtämään yhteiskunnan toimintaperiaatteita ja kehittää työelämässä tarvittavaa osaamista koulun ulkopuolisissa toimintaympäris-

töissä. Hän saa mahdollisuuksien mukaan tilaisuuksia osaamisensa syventämiseen myös kansainvälisessä yhteistyössä. Opiskelijalle voidaan lukea hyväksi kokonaan tai osin kurssin tavoitteiden ja sisältöjen mukainen muualla hankittu osaaminen.

Kurssisuoritukseen vaaditaan vähintään 3 suoritusta seuraavista:

- ensiapukurssi
- oleskelu ulkomailla (vähintään kuukausi)
- kansainvälisyyskurssille osallistuminen
- vapaaehtoistyö (esim. urheiluseurat, SPR)
- opastointi Eurassa
- työelämään tutustuminen (vanhustenhuolto, varhaiskasvatus ym.)
- muut erikseen hyväksyttävät suoritukset

Jokainen kurssisuoritus suunnitellaan etukäteen rehtorin, opinto-ohjaajan tai ao. opettajan kanssa. Jokaisesta suorituksesta vaaditaan todistus/kirjallinen yhteenvedo.

KOULUKOHTAINEN SYVENTÄVÄ KURSSI

▪ Kurssi 4. Minä osaan! (TO4)

Kurssilla opiskelija osoittaa osaamistaan jollain erityisalueella. Opiskelu ja näytöt suunnitellaan etukäteen opettajien kanssa.

Kurssilla opiskelija perehtyy syvästi johonkin itseään esimerkiksi jatko-opintojen kannalta kiinnostavaan erityisalaan. Työskentely on hyvin itsenäistä, mutta siihen saa tukea ao. opettajalta. Lopputuotos voi olla tutkimus, laite, keksintö, tietokoneohjelma tai taiteellinen tuotos. Opiskelija laatii työstään kirjallisen/digitaalisen esityksen ja esittelee aiheensa muille opiskelijoille koulussa.

5.23. LUKIODIPLOMIT

Lukion opetussuunnitelmassa määriteltäviin soveltaviin kursseihin voivat kuulua eri aineissa ja aineryhmissä suoritettavat lukiodiplomit. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla. Lukiodiplomi kuvaa monipuolisesti opiskelijan tavoitteellista työskentelyä, kehittyneitä taitoja ja syvästä osaamista. Opiskelija tutkii ja ilmaisee kulttuurisesti moninaista todellisuutta eri oppiaineille ominaisin keinoin. Lukiodiplomi ilmentää opiskelijan ajattelun, tuottamisen, tulkinnan ja arvottamisen taitoja sekä omaehtoista harrastuneisuutta.

Lukiodiplomeja on mahdollista suorittaa kotitaloudessa, kuvataiteessa, käsityössä, liikunnassa, mediassa, musiikissa, tanssissa ja teatterissa. Lukiodiplomit tarjoavat opiskelijalle mahdollisuuden arvioida lukio-opintojen aikana karttunutta osaamistaan ja vahvuuksiaan jatko-opintojen näkökulmasta. Lukiodiplomit täydentävät lukion päättötodistuksen ja ylioppilastutkintotodistuksen osoittamaan osaamista.

Lukiodiplomeja on koulutuksen järjestäjän päätöksellä mahdollista suorittaa lukiossa yhdessä tai useammassa aineessa ja aineryhmässä. Opetushallitus antaa ohjeet kunkin lukiodiplomin suorittamisesta.

Arviointi

Lukiodiplomin arviointi perustuu opiskelijan tai opiskelijoiden ryhmänä itsenäisesti toteuttamaan lukioaikaisen erityisen osaamisen ja harrastuneisuuden näyttöön. Opiskelijan toteuttama lukiodiplomi arvioidaan kokonaisuutena kurssin päätyttyä. Lukiodiplomin arvioinnissa annetaan palautetta lukiodiplomille asetettujen tavoitteiden saavuttamisesta. Lukiodiplomin arviointi on monipuolista ja

luotettavaa, ja se vastaa opiskelijan aineessa tai aineryhmässä osoittamaa osaamisen tasoa. Lukiodiplomin suorittamiseen sisältyy opiskelijan itsearviointia.

5.24. TAITEIDEN VÄLISET KURSSIT

Tällä hetkellä Euran lukiossa ei opeteta ko. kursseja.

5.25. BIOKEMIA

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

- **Kurssi 1. Biokemia (BK1)**

Biokemian kurssilla opiskellaan elollisen luonnon rakenteita ja toimintoja molekyylitasolla. Kurssilla perehdytään biokemian keskeisiin tutkimuskohteisiin, kuten vesi, hiilihydraatit, lipidit, proteiinit ja nukleiinihapot. Pohjatietoina kurssien KE1 – KE3 ja BI1 –BI2 tiedot.

5.26. KIELITIEDE

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

- **Kurssi 1. Kielitiede (KT1)**

Kurssilla opiskelija perehtyy kielitieteen osa-alueisiin (esim. fonetiikka, morfologia, semantiikka, syntaksi, pragmatiikka) sekä teoreettisesti että käytännön harjoitusten ja mahdollisesti myös suppeahkon tutkimustyön kautta. Opiskelija saa entistä laajemman ymmärryksen siitä, miten kieli toimii, ja yhdistää kurssilla opittavia tietoja ja taitoja jo entuudestaan hallitsemaansa kielipääomaan.

Kurssin tavoitteena on, että opiskelija havaitsee kieltenvälisiä yhtäläisyyksiä ja eroja, ymmärtää kielellisen ilmaisun monimuotoisuuden ja saavuttaa perustasoisen valmiuden havaita ja tutkia erityisesti osaamiensa mutta myös muiden kielten kiinnostaviksi kokemiaan ilmiöitä. Lisäksi tavoitteena on antaa valmiuksia kieliin liittyviin jatko-opintoihin (esim. kotimaiset kielet, vieraat kielet, kääntäminen, kielenopetus, kielitiede, viestintä).

Arviointi: suoritusmerkintä.

- **Kurssi 2. Kieliä opiskelemaan (KT2)**

Valmennuskurssi kieliopintoihin tähtääville. Kurssin tavoitteena on valmentautua korkeakoulujen kieliopintojen valintakokeisiin sekä helpottaa yliopisto-opintojen alkutaivalta. Kurssilla perehdytään aikaisempien vuosien valintakoetehtäviin. Kurssi sisältää sekä opettajajohtoista että itsenäistä työskentelyä. Kurssin lähtökohtana ovat osallistujien yksilölliset opiskelusuunnitelmat. Pyritään yhteistyöhön yliopistojen kanssa, esimerkiksi vierailuluentojen ja/tai tutustumiskäyntien muodossa.

5.27. TÄHTITIEDE

KOULUKOHTAINEN SOVELTAVA KURSSI

- **Kurssi 1 Tähtitiede (TT1)**

Kurssi sopii 1. ja 2. vuoden opiskelijoille. Kurssilla perehdytään ilmakehän rakenteeseen ja ilmakehässä tapahtuviin ilmiöihin, kuten esim. haloilmiöihin. Tarkastellaan lähiavaruuden ja ilmakehän ilmiöitä. Kurssi sisältää mahdollisen vierailun observatoriossa. Kurssi sisältää myös avaruuden matemaattista tarkastelua. Kurssista annetaan suoritusmerkintä.

5.28. TEKSTIILITYÖ

Lukion tekstiilityökurssit antavat opiskelijalle mahdollisuuden kehittää käsityöllistä luovuutta, ilmaisua ja taitoa. Työskentelyssä pyritään kokonaisvaltaiseen käsityöprosessiin, mikä kasvattaa opiskelijan havainnointikykyä, käsityötaitoja, työn arvostamista, itsetuntoa ja arviointikykyä. Teoriaope-

tus luo pohjan oppimiselle, joka tapahtuu pääosin tekstiilejä valmistamalla. Lukion tekstiilityössä korostuvat oppilaiden omat kiinnostuksen kohteet. KURSSI 1 JA KURSSI 2 järjestetään vuorovuosina. Opiskelija voi aloittaa lukion tekstiilityöopinnot kummalla tahansa kurssilla (1 tai 2). Ko. kurssien jälkeen opiskelija voi suorittaa tekstiilityön lukiodiplomin (KÄLD3). Kurssit ovat lukujärjestyksessä hajautetusti. Numeroarviointi.

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

▪ Kurssi 1. Vaatetus ja pukeutuminen (ompelu) (TS1)

Keskeiset sisällöt:

- pukeutumisen merkitys: tyyli, roolit, vartalomallit ja muodin vaikutus, ekologisuus
- vaateen suunnittelu
- kaavoitus: koon määrittely, peruskaava, kuosittelun alkeita, valmiskaavan muuttaminen itselle sopivaksi, muotoilu
- materiaalitietous: kankaat, langat, tarvikkeet, ompelukoneet ja saumurit
- ompelutaidot: mm. saumat, taskut, kaulukset, halkiot, vuorittaminen
- tehosteiden käyttö, kankaiden kuviointi, kankaan valmistaminen ommellen
- vaateen valmistaminen oman suunnitelman mukaan ja portfolion tekeminen
- kurssilla voi halutessaan ommella vaateen lisäksi esimerkiksi asusteita tai uudistaa vanhoja vaatteita

▪ Kurssi 2. Sisustus, lankatyöt ja kirjonta (TS2)

Keskeiset sisällöt:

- erilaisia lankatyötekniikoita ja kirjontatekniikoita, ”erikoistekniikoita”, kankaan kuviointia
- sisustussuunnittelun perusteet
- sisustussuunnitelman tekeminen TAI pienimuotoinen tutkielma tekstiiliperinteestä, tekstiilitaiteesta tai sisustuksesta
- valmistetaan sisustustekstiili tai taidetekstiili vapaavalintaisella tekniikalla

5.29. TEKNINEN TYÖ

KOULUKOHTAISET SOVELTAVAT KURSSIT

▪ Kurssit 1 ja 2 (TN1 ja TN2)

Euran lukion tekninen työ:

Lukion opiskelija syventää oppimiaan käsityötaitoja ja ottaa käyttöön uusimmat käsityötekniikat, valmistuen kodin käyttöesineitä kurssin aikana.

Oppilaalla on kahden kurssin jälkeen mahdollisuus lukiodiplomin suorittamiseen.

5.30. TUTORTOIMINTA

Tutorkurssilla opitaan ryhmäytymisen perusteita, autetaan käytännössä uusia opiskelijoita, esitellään lukio-opiskelua mm. yläasteella ja toimitaan eri tavoin lukion hengen ja viihtyisyyden ylläpitämiseksi.

5.31. OPISKELIJAKUNTATOIMINTA

Opiskelijakuntatoiminnasta opiskelijan on mahdollista saada hyväkseen yhden kurssin laajuinen suoritus. Kurssimerkinnän saadakseen on opiskelijan osoitettava merkittävää aktiivisuutta opiskelijakuntatoiminnassa. Toiminnan arvioi opiskelijakunnan ohjaaja.

EURAN LUKION KURSSITARJONTA				2017 - 2018						
Uusi opetusuunnitelma (käytössä 1.8.2016 lukien lukion 1. vuosikurssin opiskelijoilla)										
	1. opinto- vuosi			2. opinto- vuosi			3. opinto- vuosi	Vapaasti valittavat		
Äidinkieli ÄI	1	2	3	4	5	6	11	12		
Vieraat kielet										
Englanti ENA	1	2	3	4	5	6	8	11		
Ruotsi RUB1	1	2	3	4	6					
Saksa SAB2	1	2	3	4	5	6				
Saksa SAB3	1	2	3	4	5	6				
Ranska RAB2	1	2	3	4	5	6				
Ranska RAB3	1	2	3	4	5	6				
Venäjä VEB3	1	2	3	4	5	6				
Venäjän alk. VEN	1									
Espanja EAB3	1	2		3	4	5				
Italia IAB3	1	2	3							
Italian alk. IAM	1									
Kielitiede KX				1						
Matematiikka										
Pitkä m MAA	Y1	2	3	4	5	6	7	8	9	11
Lyhyt m MAB	Y1	2	3	4	5	6				
Ympäristö- ja luonnontieteet										
Fysiikka FY	1	2	3	4	5	6			9	
Tähtitiede TT									1	
Kemia KE	1			2	3	4	7			
Maantiede GE	1			2	3	4				
Biologia BI	1			2	3	4	5	6		
Biokemia BK				1						
Uskonto UE, UO	1			2	3	4				
Elämäkats.t. ET	1			2	3	4				
Filosofia FI	1			2	3	4				
Historia HI	1	2	4	3	4	5	6			
Yhteisk.oppi YH				1	2	3	6			
Psykologia PS	1			2	3	7				
Terveystieto TE	1			3						
Taito- ja taideaineet										
Kuvataide KU	1	2		3	4					
Musiikki MU	1	2	5	3	4	6				
Liikunta LI	1	3		2	4	6				
Tekninen työ TN	1			2						
Tekstiilityö TS	1			2						
Tutkimuskurssi TK									1	
Teemaopinnot	1	2							3	
Opinto-ohj. OP	1	3	4	1	2					
<div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;"> <div style="text-align: center;"> <p>Pakolliset kurssit ■</p> <p>Valtakunnalliset syventävät kurssit ■</p> </div> <div style="text-align: center;"> <p>Koulukohtaiset syventävät kurssit ■</p> <p>Koulukohtaiset soveltavat kurssit ■</p> </div> </div>										